

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności w zakresie budowli wodnych
i melioracyi.

Wysoki Sejmie!

W uzupełnieniu sprawozdania z dnia 6. września 1892 Lw. 42.738 o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych (aleg. 12. stenogr. sprawozd. sesji bieżącej) Wydział krajowy ma zaszczyt zdać sprawę Wysokiemu Sejmowi ze swych czynności w zakresie budowli wodnych i melioracyi a mianowicie:

- I. z wykonania uchwał powziętych przez Wysoki Sejm na ostatnich 2 sesjach 1892. r
- II. z załatwienia petycyj przekazanych Wydziałowi krajowemu do urzędowania.
- III. z postępu budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych za r. 1891.
- IV. z działalności krajowego biura melioracyjnego i przeprowadzenia jego organizacyi.
- V. wreszcie z obecnego stanu państwowego funduszu melioracyjnego.

I. Wykonanie uchwał Wysokiego Sejmu.

Uchwalone przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 21. marca 1892 (l. S. 1212) projekty ustaw zmieniające postanowienia §§. 69, 70 i 74 kraj. ust. wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38, tudzież postanowienie §. 3. lit. n. ustawy krajowej z dnia 17. lipca 1876 Dz. u. kr. Nr. 26 uzyskały Najwyższą Sankcyę dnia 10. czerwca 1892 i ogłoszone zostały w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

Główne postanowienia tych nowel podał Wydział krajowy do wiadomości zarządów budowy, przy robotach melioracyjnych celem ścisłego ich przestrzegania.

Co się tyczy uchwalonej na tem samym posiedzeniu rezolucyi polecającej Wydziałowi krajowemu zbadanie „czyli w interesie melioracyjnych prac nie należy i §. 47. ustawy wodnej zmienić w tym kierunku, aby zamiast wyrazu „musi“ stało się „może“, to znaczy aby grunt uzyskany przez regulacyą nie musiał być odstępywanym właścicielom sąsiednim na ich żądanie, za zwrotem wartości, jeżeli go przedsiębiorstwo nie potrzebuje do lepszego zabez-

pieczenia i umocnienia brzegu, pozwalamy sobie nadmienić, że Wydział krajowy po gruntownej rozprawie przyszedł do tego przekonania, że obowiązujące postanowienie §. 47 ustawy wodnej wystarcza do ubezpieczenia interesów przedsiębiorstwa regulacyjnego, proponowana zaś w rezolucyi zmiana, byłaby połączoną ze szkodą dla produkcji rolnej, gdyż utrudniłaby nabywanie takiego gruntu przez właścicieli prywatnych.

Ustawa o regulacji rzeki Białej z dopływami i o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Wedle odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z d. 26. września 1892 l. 10743. Najwyższem postanowieniem z dnia 1. września 1892 otrzymał sankcyą uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 4. kwietnia 1892 projekt ustawy o regulacji rzeki Białej z dopływami i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca.

%. Alegat 1.

W myśl §. 5. powyższej ustawy wypracował Wydział krajowy załączony %. projekt rozporządzenia wykonawczego i przedłożył go odezwą z dnia 16. sierpnia 1892 l. 26.837 za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa, c. k. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia. Na podstawie tego rozporządzenia wykonawczego, zorganizował też Wydział krajowy w r. 1892 zarząd budowy, poruczając kierownictwo techniczne inżynierowi-adjunktowi biura melioracyjnego Janowi Haponowiczowi i elewowi technicznemu, i Dyonizemu Howarthowi, administracyą zaś funduszu budowlanego dyrektorowi dóbr hrabstwa Tarnowskiego, p. Wilhelmowi Habichtowi, jako swemu delegatowi. Kierownictwo robót górskich w górnem dorzeczu Białej objął z polecenia c. k. Ministerstwa rolnictwa kierownik sekcji Przemyskiej, c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowania potoków górskich p. Michał Martyniec, zarząd zaś funduszu budowlanego, c. k. zarządca lasów i domen w Śnietnicy, p. Antoni Pokorny. W roku bieżącym zasła w kierownictwie budowy ta zmiana, że w miejsce Howartha przeznaczył Wydział krajowy do prowadzenia robót koło obwałowania prawego brzegu Dunajca inżyniera-adjunkta Tadeusza Gędla.

Wedle umowy zawartej z c. k. Nadprokuratoryą państwa we Lwowie zajętych będzie począwszy od roku bieżącego przy tej regulacji 120 więźni, którzy użyci będą do robót ziemnych.

W sprawie rozporządzenia wykonawczego do ustawy o regulacji Białej i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca zażądało c. k. Ministerstwo rolnictwa licznych zmian, które

%. Alegat 2.

zawiera załączona %. odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 24. marca rb. l. 21.637.

Ustawa o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

Najwyższem postanowieniem z dnia 19. października 1892. uzyskał sankcyą uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892 projekt ustawy o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

%. Alegat 3.

W wykonaniu tej ustawy zredagował Wydział krajowy załączony %. projekt rozporządzenia wykonawczego, który przedłożonym został za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa c. k. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia; skoro zaś nadeszło urzędowe zawiadomienie o sankcyi ustawy (odezwa c. k. Prezydium Namiestnictwa z d. 7. listopada 1892 l. 12.489), zorganizował zarząd budowy przeznaczając do prowadzenia robót inżyniera-asystenta Stefana Stobieckiego, pod kierunkiem starszego inżyniera Stanisława Chrzęszczewskiego, oraz poruczając zarząd budowy pod względem administracyjnym p. Karolowi Czeczowi, właścicielowi dóbr w Bierzanowie.

Z powodu spóźnionej pory właściwa budowa nie mogła być przy tem przedsiębiorstwie w r. 1892 rozpoczęta, kierownik budowy ograniczył się zatem tylko do przeprowadzenia robót przygotowawczych (trasy i wykupna gruntów).

Uchwalone przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 6 kwietnia 1892 projekty ustaw o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie Turczańskim i w dorzeczu Skawy uzyskały Najwyższą sankcją dnia 4. sierpnia 1892 i zostały ogłoszone w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych pod Nr. 67 i 68.

Stósownie do postanowień §. 5. powołanych ustaw, przedłożył Wydział krajowy odezwaniami z d. 26. września 1892 l. 19.648 i 19.649 za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa, c. k. Ministerstwu rolnictwa projekty rozporządzeń wykonawczych, w których sposób wykonania przedsiębiorstwa, a w szczególności organizacja zarządów budowy, zostały unormowane podobnie jak przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych zostających pod kierunkiem technicznym Wydziału krajowego. Projekty tych rozporządzeń wykonawczych nie zostały jednak zaaprobowane przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, z powodów wyłuszczonej w załączonej odezwie c. k. Namiestnictwa z d. 26. listopada 1892 l. 93.259, natomiast c. k. Ministerstwo rolnictwa udzieliło Wydziałowi krajowemu nowych projektów rozporządzeń wykonawczych wedle których cała administracja, a więc nie tylko kierownictwo techniczne, lecz także kasowość, miała być poręczoną urzędnikom lasowym, z wykluczeniem delegatów Wydziału krajowego.

Ażeby nie opóźnić robót przy rzeczonych zabudowaniach potoków górskich przez zwłokę w wydaniu rozporządzeń wykonawczych, Wydział krajowy zgodził się na kodyfikację tych rozporządzeń proponowaną przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, oświadczył się jednak w załączonej odezwie z dnia 6. grudnia 1892 l. 59.780 przeciw usunięciu żywiołu obywatelskiego z zarządów budowy, oraz przedstawił potrzebę kilku zmian w interesie ekonomicznego wykonania robót, a mianowicie: zastąpienia organów c. k. Ministerstwa rolnictwa lepiej ze stosunkami i cenami obznajomionymi, organami c. k. Namiestnictwa tak przy kontroli technicznej jak i przy kolaudacji.

Na powyższą odezwę nie nadeszła dotychczas decyzja c. k. Ministerstwa rolnictwa również i roboty nie zostały w r. 1892 rozpoczęte, a to, o ile Wydziałowi krajowemu wiadomo z powodu braku sił przy sekcji Przemyskiej c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich.

Kierownikiem budowy przy zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Skawy ustanowiło c. k. Ministerstwo rolnictwa na rok bieżący c. k. technika lasowego p. Rudolfa Szyszkowitza, prowadzenia zaś robót w dorzeczu Stryja, nie wyznaczono dotychczas żadnego technika.

Na posiedzeniu z d. 23. września 1893 uchwalił Wysoki Sejm następujące projekty ustaw :

- a) o regulacji rzeki Bugu ;
- b) o regulacji rzeki Złotej Lipy ;
- c) o osuszeniu bagien w powiatach Łańcuckim i Jarosławskim ;
- d) o zabudowaniu potoku Michalów ;
- e) o zabudowaniu potoku Niszkówki.

Wedle tych projektów miały być rozpoczęte roboty w r. 1893 tylko przy ostatnich dwóch przedsiębiorstwach (zaukanie potoków Michalów i Niszkówka), termin zaś rozpoczęcia i czas trwania budowy przy pierwszych trzech przedsiębiorstwach melioracyjnych, miały określić rozporządzenia wykonawcze mające się wydać przez Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

Tymczasem wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z d. 14. lutego b. r. l. 12.405 oznajmiło c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 31. stycznia r. b. l. 21.544. że oprócz pierwszych rat zasiłków na zabudowanie potoków Michalów i Niszkówka, wstawione zostały do preliminarza państwowego funduszu melioracyjnego na rok 1893 także pierwsze raty zasiłków tego funduszu na regulację rzeki Złotej Lipy i na roboty koło osuszenia bagien w powiatach Łańcuckim i Jarosławskim. Gdy więc w ten sposób c. k. Ministerstwo rolni-

Ustawa o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja i Skawy.

Alegat 4.

Alegat 5.

Projekty ustaw o regulacji Bugu i Złotej Lipy, osuszeniu bagien w pow. Łańcuckim i Jarosławskim, tudzież zabudowanie potoków Michalów i Niszkówka.

niotwa niejako zaznaczyło potrzebę przyspieszenia tych robót, Wydział krajowy korzystając z tej życzliwości Ministerstwa, postanowił uchwałą z d. 7. marca r. b. wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1894 pierwsze raty zasiłków krajowych, mianowicie: na regulację Złotej Lipy w kwocie 13.200 zł., na osuszenie zaś bagien Łańcucko - Jarosławskich w kwocie 11.500 zł., o czym też zawiadomił c. k. Rząd odezwą z d. 7. marca r. b. l. 9.538.

Co się tyczy regulacji rzeki Bugu, to jakkolwiek przyręczone zasiłki z państwowego funduszu melioracyjnego (30%) i z państwowej dotacji na budowę wodne (20%) w myśl reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 3. września 1892 l. 12.638 wstawione zostaną dopiero do preliminarza państwowego na rok 1894 a uchwalony przez Wysoki Sejm projekt ustawy, dopiero w tym roku uzyska sankcyą, — Wydział krajowy stosując się do rezolucji Wysokiego Sejmu z d. 23. września 1892, postanowił już w roku bieżącym przystąpić do rozpoczęcia robót, na razie na rachunek przyzwolonego w budżecie r. 1893 datku krajowego (19.800 zł.) i rozp. z d. 4. kwietnia r. b. l. 12.840 porucił prowadzenie budowy inżynierowi asystentowi biura melioracyjnego Sylweremu Strzelbickiemu.

Obwałowanie lewego brzegu Dunajca. Uchwałą z dnia 4. kwietnia 1892 l. s. 1.852 zwrócił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu przedłożenie z projektem ustawy, o uzupełnieniu obwałowania lewego brzegu Dunajca, od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Biskupic radłowskich, celem wznowienia sprawy w czasie, kiedy ze względu na postęp budowy przy obwałowaniu prawego brzegu Dunajca okaże się rozpoczęcie obwałowania lewego brzegu koniecznem.

Z uwagi, że ustawa o regulacji Białej i obwałowaniu prawego brzegu Dunajca już w r. 1892 weszła w życie, roboty zaś do końca b. r. przy prawym wale Dunajca o tyle postąpią, że lewy brzeg przy wysokich stanach wody może być na groźny zalew narażonym, postanowił Wydział kraj. ponowić rzeczzone przedłożenie na sesji jesiennej w roku bieżącym, tak ażeby budowa w r. 1894, mogła być rozpoczętą.

Regulacja rzek karpaccich. W załatwieniu zprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego, o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych, powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892 uastępującą uchwałą:

„Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, ażeby w myśl przedłożenia wniesionego w roku 1885, do Rady państwa, w sprawie regulacji rzek galicyjskich, wyjednał w drodze konstytucyjnej 60% zasiłek państwowy na regulację systematyczną rzek karpaccich i w miarę uchwalonych przez Sejm projektów do ustaw wstawiał ten zasiłek do preliminarzy państwowych“.

O wyjednanie przychylniej decyzji Rządu na powyższą rezolucyę odnieśliśmy się odezwą z d. 13. maja 1892 l. 19.539 do c. k. Namiestnictwa, tudzież do JE. p. Prezesa Koła posłów polskich do Rady państwa, przyczem wyraziliśmy oczekiwanie, że gdy c. k. Rząd w myśl rozwiniętego, w Najwyższej mowie tronowej z d. 11. kwietnia 1891 programu ekonomicznego, wystąpił z tak daleko idącym projektem lokalnych komunikacyj wiedeńskich dla wygody mieszkańców stolicy państwa, nie poskąpi także potrzebnych środków dla najprymitywniejszej obrony własności ziemskiej przed klęskami powodziowemi, rujnującemi ludność w największej prowincyi państwa.

W tym ważnym przedmiocie nie otrzymał Wydział krajowy żadnej decyzji c. k. władz centralnych.

Regulacja granicznej Wisły między Tarnobrzegiem a Chwałowicami. Na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892 uchwalili Wysoki Sejm następującą rezolucyę: „Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w myśl punktu IV., uchwał komisji międzynarodowej dla regulacji Wisły z r. 1891 jak najrychlej przeprowadził regulacyę tej rzeki między Tarnobrzegiem a Chwałowicami, celem uchylenia zatorów“.

O skutku tej rezolucyi nie otrzymał Wydział krajowy zawiadomienia, o ile jednak z informacji techników krajowych, zajętych w powiecie Tarnobrzesckim wnosić można, oddział techniczny c. k. Starostwa w Tarnobrzegu, zajmuje się energicznie uporządkowaniem rzeczzonej przestrzeni Wisły, wzmacniając tamy faszynowe narzutem kamiennym, a co najważniejsze, usunął serpentynę poniżej Tarnobrzega przez wykonanie przekopu pod Dzikowem i Zakrzowem.

Na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm na wniosek komisji gospodarstwa krajowego, następujące uchwały:

„Sejm uznaje potrzebę energicznej i przyspieszonej akcji w sprawie melioracyj rolnych a w szczególności drenowania i nawodniania gruntów, oraz poleca Wydziałowi kraj., ażeby:

a) rozciągnął ulgi przyznane uchwałą sejmową z dnia 27. września 1882 w sprawie projektowania i wykonania zbiorowych melioracyj gruntowych, w miarę możliwości także na melioracje podejmowane przez poszczególnych właścicieli gruntów, bez względu na przestrzeń do melioracji przeznaczoną;

b) urządził stopniowo dziesięć ekspozytur biura melioracyjnego w okolicach, gdzie gruntu melioracji potrzebują, przedewszystkiem zaś otworzył z początkiem r. 1893 ekspozyturę tego biura w Kołomyi, tudzież dwom technikom biura centralnego porучzył wyłącznie projektowanie i wykonywanie melioracyj lokalnych, we wschodniej części kraju:

c) subwencyonował fabryki rurek drenowych z krajowej dotacyi melioracyjnej i udzielał im pomocy technicznej, zasilał je pożyczkami z krajowego funduszu przemysłowego, oraz wyjednał subwencyonowanie tych fabryk z państwowej dotacyi melioracyjnej;

d) urządził krajowe składy narzędzi drenarskich przy ekspozyturach biura melioracyjnego;

e) poczynił stosowne kroki, aby dla transportu rurek drenowych na kolejach galicyjskich udzielono pod względem taryfy przewozowej jak najdalej idących ulg;

f) zarządził publikację doświadczeń zebranych przez biuro melioracyjne w czasie 13-letniej działalności tego biura, oraz osiągniętych przytem rezultatów.

Przyznane pod a) ulgi wejdą w życie z dniem 1. stycznia 1893. W tym celu winien Wydział krajowy przedłożyć na najbliższej sesyi Sejmowej do zatwierdzenia osobną instrukcją, która w myśl powyższego sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego, określić ma warunki, pod jakimi bezpłatna pomoc techniczna poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania i wykonania melioracyj, ma być udzieloną“.

Powyższe uchwały Wysokiego Sejmu podał Wydział krajowy załączonym /: okólnikiem z d. 1, czerwca 1892 l. 19.646 do wiadomości wszystkich wydziałów powiatowych, Rad oddziałów c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, Wydziałów okręgowych Towarzystw rolniczych w obrębie c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego i ekspozytur kraj. biura melioracyjnego. Zarazem wezwał Wydział krajowy wymienione władze i korporacje do przedstawienia wniosków co do założenia subwencyonowanych przez kraj i państwo fabryk rurek drenowych, któreby miały dostarczać drenów okolicznym rolnikom po kosztach produkcji, od ekspozytur zaś biura melioracyjnego zażądał Wydział krajowy opinii co do jakości narzędzi drenarskich używanych w odnośnych okręgach, oraz co do ich ilości potrzebnej do zaopatrzenia każdej ekspozytury.

Równocześnie odniósł się Wydział krajowy odezwą z d. 1. czerwca 1892 l. 19.646 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u o. k. Ministerstwa rolnictwa zasiłków z państwowej dotacyi melioracyjnej na zakupno pras drenarskich i krajaczy dla mających się urządzić fabryk drenów, u c. k. Ministerstwa handlu zaś, jak najdalej idącego zniżenia taryfy przewozowej dla rurek drenowych na galicyjskich kolejach państwowych.

Wskutek powyższej odezwy, tudzież rezolucyi Wysokiego Sejmu z d. 23. września 1892, wzywającej c. k. Rząd do przyznania w r. 1893 subwencji 5.000 zł. na urządzenie fabryk drenarskich otrzymał Wydział kraj. zawiadomienie (odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 22. października 1892 l. 82.123), że c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 8. października 1892 l. $\frac{14710}{1913}$ oświadczyło gotowość w miarę rozporządzalnych środków, udzielać miernych zasiłków na zakupno pras do rurek drenarskich, i krajaczy dla fabryk rurek drenarskich z kredytu na popieranie melioracyj rolniczych, jeżeli c. k. Ministerstwu rolnictwa przedłożone będą konkretne wnioski“.

Na podstawie wniosków Wydziałów powiatowych i okręgowych Towarzystw rolniczych, które przedłożyły deklaracje 38 właścicieli majątków co do gotowości założenia fabryk drenów dla użytku sąsiednich rolników, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 29. listopada 1892 przystąpić w roku 1893 do urządzenia dziesięciu fabryk w następujących miejscowościach, gdzie grunta potrzebują drenowania, a przytem dowóz drenów z fabryk zbyt odległych utrudnia przeprowadzenie tej melioracyi:

1. w Osieku (powiat Biała), majątku Oskara Rudzińskiego;
2. w Jabłonce (pow. Brzozów), majątku Dra Władysława Kraińskiego;
3. w Porchowy (pow. Buczaczy), majątku Artura Cieleckiego;
4. w Zawadce (pow. Kałusz), majątku Stanisława Komornickiego;
5. w Zamulińcach (pow. Kołomyja), majątku Ignacego Kosinskiego;
6. w Leszczowate (pow. Lisko), majątku Dra Wincentego Kraińskiego;
7. w Krzywaczce (pow. Myślenice), majątku Wincentego Schmidta;
8. w Podwysokiem (pow. Rudki), majątku Józefa Gizowskiego;
9. w Błozwi górnej (pow. Staremiasto), majątku Stanisława Agopsowicza;
10. wreszcie w Tłumaczu (pow. Tłumacz), majątku spadkobierców Karola Jahna.

Wymienieni powyżej właściciele otrzymają bezpłatnie prasę drenarską z wszystkimi potrzebnymi przyborami, oraz krajacza, ogółem wartości około 840 zł. (według cennika fabryki Kesslera w Greifswald), nadto bezpłatną pomoc techniczną tak do przeprowadzenia analizy gliny jak i postawienia pieca i suszarni, natomiast zaś, obowiązani będą zaopatrywać sąsiednich właścicieli gruntów w rurki drenowe po kosztach produkcji, które oznaczy w swoim czasie inżynier biura melioracyjnego.

Dla pięciu z wymienionych miejscowości, mianowicie: Jabłonka Porchowa, Zawadka, Zamulińce i Leszczowate, dostarczy Wydział krajowy potrzebnych przyrządów z uchwalonej przez Wysoki Sejm na rok bieżący dotacyi 5000 zł. wa. celem obdzielenia zaś takimi samymi przyrządami reszty proponowanych właścicieli w Osieku, Krzywaczce, Podwysokiem, Błozwi górnej i Tłumaczu przedstawił c. k. Namiestnictwu wniosek na przyznanie z państwowej dotacyi melioracyjnej subwencji a kwocie 4.200 zł. w. a.

W sprawie znizienia taryfy przewozowej dla rurek drenowych zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo w skutek reskryptu c. k. Ministerstwa handlu z d. 3. lutego 1893 l. 46.581, że za przewóz rurek drenowych przy ładunkach w całych wagonach oblicza się należytość frachtową po bardzo niskich cenach taryfy frachtowej C, w obec czego po dokładnem zbadaniu odnośnych stosunków, przyznanie dla przewozu wspomnianego artykułu na galicyjskich kolejach państwowych, dalej idących ulg, w myśl uchwały sejmowej z dnia 6. kwietnia 1892 okazało się niemożliwym.

W wykonaniu uchwały pod b) przytoczonej otworzył Wydział krajowy z początkiem kwietnia rb, ekspozyturę kraj. biura melioracyjnego w Kołomyi i dekretem z dnia 21. marca rb. l. 12858 powierzył jej kierownictwo inżynierowi Ludwikowi Sobolewskiemu. Ekspozyturze tej przydzielił Wydział krajowy powiaty polityczne: Kossów, Śniatyn, Kołomyja, Horodenka, Zaleszczyki i Borszczów, nadto dopóki ekspozytura w Stanisławowie nie zostanie otwartą powiaty: Nadwórna, Bohorodczany, Tłumacz, Stanisławów, Podhajce, Buczaczy, Czortków i Husiatyn.

Również przeznaczył Wydział krajowy w r. 1892 w myśl powołanej uchwały Wysokiego Sejmu trzech techników biura centralnego wyłącznie do projektowania i wykonywania melioracji lokalnych we wschodniej części kraju, w miesiącu zaś lipcu rb. zamierza wzmocnić te siły dwoma stypendystami.

Celem zarządzenia publikacji doświadczeń i rezultatów osiągniętych przy wykonanych dotychczas melioracjach, zebrał Wydział krajowy potrzebne daty do ekspozytur biura melioracyjnego i rozesłał w roku bieżącym kwestyjonarz do właścicieli gruntów, którzy roboty melioracyjne już przeprowadzili. W ciągu przyszłej zimy zestawione zostaną odpowiedzi na ten kwestyjonarz, tak, ażeby wspomniana publikacja wraz z pracami biura melioracyjnego mogła być okazaną na powszechnej wystawie krajowej w r. 1894.

Z wykonania ostatniej części powyższej uchwały co do określenia warunków, pod jakimi bezpłatna pomoc biura melioracyjnego, do projektowania i wykonywania melioracji prywatnych ma być udzielana, zdaje Wydział krajowy sprawę poniżej w dziale IV. niniejszego przedłożenia (organizacja biura melioracyjnego).

Uchwałą z dnia 6. kwietnia 1892 wyznaczył Wysoki Sejm dwa stypendya po 1000 zł. wa. rocznie na przeciąg lat trzech dla ukończonych słuchaczy inżynierji, celem wykształcenia ich w technice melioracyjnej, a zarazem wezwał c. k. Rząd, ażeby przyznał z ok. skarbu państwa na ten sam cel dalsze dwa stypendya po 1000 zł. wa. rocznie na ten sam przeciąg czasu.

W wykonaniu tej uchwały rozpiął Wydział krajowy pod dniem 1. czerwca 1892 do l. 19645 celem nadania powyższych stypendyów konkurs, w którym od kandydatów zażądał absolutorium wydziału inżynierji względnie świadectwa złożonego z dobrym skutkiem drugiego egzaminu państwowego oraz deklaracji zobowiązującej stypendystów, do wstąpienia do biura melioracyjnego na żądanie Wydziału krajowego, równocześnie zaś odniósł się do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u JE. p. Ministra rolnictwa dalszych dwóch stypendyów po myśli rezolucji Wysokiego Sejmu.

Odezwą z d. 22. września 1892 l. 73649 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że JE. pan Minister rolnictwa reskryptem z dnia 12. września 1892 l. 12.623 przyznał na cel powyższy na razie tylko jedno stypendyum o rocznych 1000 zł. na przeciąg lat trzech począwszy od roku szkolnego 1892—3 pod warunkiem, że mu zostaną przedłożone świadectwa stypendysty, oraz plan jego dalszego kształcenia we wskazanym kierunku.

Mając do dyspozycji trzy stypendya, a pragnąc przysposobić z pomiędzy techników biura melioracyjnego. przyszłych kierowników ekspozytur, nadał Wydział krajowy uchwałą z d. 26. września 1892 jedno stypendyum krajowe inżynierowi - asystentowi biura melioracyjnego, Aleksandrowi Wierzbickiemu, polecając mu wysłuchać potrzebnych dla technika melioracyjnego przedmiotów agronomicznych w c. k. akademii rolniczej w Wiedniu, z dalszych zaś 2 stypendyów nadał rządowe Julianowi Misiakiewiczowi, krajowe zaś Kazimierzowi Rogozińskiemu, obu ukończonym słuchaczom inżynierji z drugim egzaminem państwowym i wysłał ich na akademię rolniczą w Poppelsdorf pod Bonn, celem odbycia jednorocznego kursu melioracyjnego.

Przyzwolone uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 dwa stypendya o rocznych 500 zł. wa. dla ukończonych uczniów szkół średnich, celem wykształcenia ich na techników komasacyjnych nadał Wydział krajowy dekretem z d. 9 sierpnia 1892 l. 32933. słuchaczowi politechniki lwowskiej, Józefowi Gumowskiemu i ukończonemu uczniowi gimnazjum realnego w Brodach Janowi Krudyszowi. Obaj ci stypendyści uczęszczają na trzyletni kurs melioracyjny w c. k. akademii rolniczej w Wiedniu.

Na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892, uchwalił Wysoki Sejm następującą rezolucją:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyznany na utrzymanie krajowego biura melioracyjnego zasilek roczny w kwocie 1000 zł. wa. podwyższył do 5.000 zł. wa.“

Stypendya dla wykształcenia techników melioracyjnych i komasacyjnych

Subwencya państwowa na utrzymanie biura melioracyjnego.

Popierając tę rezolucję wystosowaliśmy pod d. 1. czerwca 1892 do l. 19643 odezwę do c. k. Namiestnictwa, w której zwróciliśmy uwagę c. k. Rządu na ponoszone przez kraj ofiary tak na utrzymanie biura melioracyjnego, jak i projektowanie i wykonanie melioracji publicznych i prywatnych, z czego w daleko wyższym stopniu skarb państwa, aniżeli fundusz krajowy korzysta, podczas gdy subwencya państwowa na utrzymanie biura melioracyjnego wymierzana bywa obecnie w pierwotnej skromnej kwocie 1000 zł. wa.

Na powyższą rezolucję Wysokiego Sejmu oznajmiło c. k. Namiestnictwo odezwą z d. 22. września 1892 l. 73.649, że c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 12. września 1892 l. 12623 podwyższyło dotychczasową subwencją 1000 zł. wa. na utrzymanie krajowego biura melioracyjnego, a to w szczególności na wypracowanie projektów dla przedsiębiorstw, których wykonanie przeprowadzone być może przy pomocy funduszu melioracyjnego, na 3000 zł. wa począwszy od r. 1893 tymczasowo na czas trzech lat, a to z rubryki „gospodarcze melioracje“, tytuł „kultura krajowa“.

Dalej idące podwyższenie tej subwencji nie mogło wedle reskryptu ministryalnego „dlatego nastąpić, ponieważ odosny kredyt przeznaczony jest w pierwszym rzędzie dla poparcia robót melioracyjnych, jakoteż dlatego, aby w obec licznych żądań wystarczył przy możliwie największej oszczędności na najpilniejsze potrzeby.“

Na posiedzeniu z d. 23. września 1892 powziął Wysoki Sejm na wniosek komisji gospodarstwa krajowego następującą uchwałę:

„Sejm przyznaje na doświadczenia z kulturą torfowisk w Korsowie subwencję roczną w kwocie 1.000 zł. pod warunkiem, że c. k. Rząd te doświadczenia subwencyonować będzie z c. k. skarbu państwa.“

Uchwałę powyższą, zarówno jak i przychylną decyzję c. k. Ministerstwa rolnictwa, zakomunikowaną nam odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 9. listopada 1892, l. 90.863, podaliśmy do wiadomości właściciela Korsowa p. Bogusława Horodyńskiego.

Wedle powołanej odezwy c. k. Namiestnictwa, c. k. Ministerstwo rolnictwa na podstawie wyniku zebranych w Korsowie przez inspektora kultury krajowej, radcę rządowego p. Struszkiewicza informacji, oświadczyło reskryptem z d. 31. października 1892 l. 14.865/1.757, gotowość poparcia, aktywowania i założenia projektowanej stacji doświadczalnej dla kultury torfowisk na czas pięcioletni w dobrach p. Bogusława Horodyńskiego przyznaniem rocznej subwencji państwowej w kwocie 1.000 zł. Subwencya ta z zastrzeżeniem konstytucyjnego przyzwolenia środków, będzie asygnowaną począwszy od r. 1893, każdym razem po uzyskaniu Najwyższej sankcyi dla ustawy finansowej, mianowicie: w pierwszym roku po przedłożeniu szkicu, uwidoczniającego powierzchnie torfowe, które mają stopniowo być użyte dla doświadczeń, oraz preliminarza kosztów, który odpowiednio do tego planu ma być sporządzony, w następnych zaś latach po przedłożeniu wykazu z użycia subwencji za rok poprzedni.

To przyrzeczenie subwencji uczyniło c. k. Ministerstwo rolnictwa zawisłem od warunku, że wspomniany właściciel dóbr dozwoli każdego czasu interesentom przystępu do kultur torfowych i że corocznie zwoła zgromadzenie osób interesujących się kulturą torfu, na którym winne być wyczerpująco omówione i wyjaśnione przeprowadzone doświadczenia i osiągnięte wyniki. Nadto obowiązany będzie p. Horodyński wypracować corocznie dokładne sprawozdanie z przeprowadzonych doświadczeń i przedłożyć je Ministerstwu rolnictwa i Wydziałowi krajowemu, oraz postarać się o ogłoszenie tego sprawozdania w osobnej broszurce, albo w wychodzących w kraju fachowych dziennikach. Wreszcie wyraziło c. k. Ministerstwo rolnictwa życzenie, aby utrzymywano ciągle porozumienie między nową stacją doświadczalną dla kultury torfowisk w Korsowie, a istniejącą już podobną stacją w Rudniku, w celu zapewnienia możności korzystania wzajemnego z poczynionych doświadczeń, oraz uzupełnienia i wydoskonalenia czynności doświadczalnych.

Żadana przez Ministerstwo rolnictwa deklarację wraz z programem robót przedłożył p. Horodyński za pośrednictwem Wydziału krajowego; skoro zaś nadejdzie zatwierdzenie programu, nastąpi wypłata przyznanej przez Wysoki Sejm subwencji krajowej.

Na wniosek komisji gospodarstwa krajowego powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892, następującą uchwałę:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesji przedłożył sprawozdanie z rezultatów osiągniętych przy wykonanych dotychczas robotach melioracyjnych, oraz program mających się w przyszłości przeprowadzić w całym kraju regulacyj i melioracyj z podaniem porządku ich wykonania ze względu na nagłość i ważność“.

Wykonując powyższą uchwałę rozesał Wydział krajowy pod dniem 8. czerwca 1892, l. 19.642 za pośrednictwem spółek wodnych kwestyonarz do wszystkich gmin i obszarów dworskich, na których terytorium roboty melioracyjne zostały już ukończone, celem zebrania bliższych dat co do rezultatów osiągniętych przez wykonane melioracje, a zarazem zażądał od Wydziałów powiatowych i towarzystw rolniczych uzupełnienia sprawozdań na okólnik z dnia 3. czerwca 1884, l. 27.741 co do potrzeby przeprowadzenia regulacji wód i melioracyj w każdym powiecie.

Równocześnie odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa, a objawienie opinii co do porządku, w jakim regulacje rzek karpaccich w myśl rezolucyj Wysokiego Sejmu z d. 15. listopada 1890 i z d. 6. kwietnia 1892 mają być stopniowo w miarę uchwalonych przez Wys. Sejm ustaw wykonane.

Z małymi wyjątkami nadeszły już dotychczas odpowiedzi w powyższej sprawie tak ze strony c. k. Namiestnictwa jak i Wydziałów powiatowych, tudzież spółek wodnych. Na podstawie otrzymanych wniosków, zarządził Wydział kraj. opracowanie mapy Galicji z uwidocznieniem regulacyj wód i melioracyj, które mają być w przyszłości wykonane, a na tegorocznej sesji jesiennej przedłożył Wysokiemu Sejmowi w oddzielnym sprawozdaniu szczegółowy program tych robót, wraz z podaniem rezultatów osiągniętych przez wykonanie melioracyj, które to rezultaty wedle przedłożonych opinij interesentów, zwłaszcza Zwierzchności gminnych i urzędów parafialnych, okazują się w ogóle zadowalniającymi.

II. Załatwienie petycyj Wydziałowi krajowemu przekazanych.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z petycyj gmin Bielany, Kańczuga, Nowa wieś, Łęki i Osiek, tudzież obszarów dworskich Osiek i Malec powiatu bialskiego, o wykonanie kanału ulgi między rzekami Macochą i Sołą celem uchylenia wylewów Macochy i dostarczenia zarobku ludności dotkniętej niedostatkiem, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 16. marca 1892, następującą uchwałę:

„Petycyje L. s. 438, 439 i 440 gmin Bielany, Kańczuga, Nowa wieś, Łęki i Osiek, tudzież obszarów dworskich Osiek i Malec, powiatu bialskiego, przekazuje się Wydziałowi kraj. z poleceniem udzielenia pomocy technicznej, w myśl uchwały sejmowej z dnia 27. września 1882 i wyjednania zasiłku z publicznych funduszków zapomogowych, na wykonanie kanału ulgi pomiędzy Macochą a Sołą, celem dostarczenia za robku ludności dotkniętej niedostatkiem.“

O tej uchwale Wysokiego Sejmu zawiadomiliśmy strony interesowane za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Białej. reskrytem z d. 6. kwietnia 1892, l. 11.645, a równocześnie poleciliśmy kierownikowi ekspozytury kraj. biura melioracyjnego w Krakowie zająć się przeprowadzeniem potrzebnych zdjęć i wypracowaniem projektu.

Do kosztów robót obliczonych na 16.000 zł. postanowił Wydział krajowy uchwałą z d. 20. kwietnia 1892, przyczynić się bezzwrotnym zasiłkiem w kwocie 7.000 zł. z krajowego funduszu zapomogowego, a odezwą z d. 23. czerwca 1892, l. 28.284 odniósł się do c. k. Namiestnictwa o udzielenie z państwowego funduszu zapomogowego, na wypadek zaś wyczerpania tego funduszu o wyjednanie u JE. p. Ministra rolnictwa z państwowej dotacji melioracyjnej dalszego bezzwrotnego zasiłku w tej samej wysokości.

Część zaprojektowanych robót została wykonaną w r. 1892, przy pomocy zasiłku krajowego, wykończenie zaś kanału musiało być odłożonem do roku bieżącego, gdyż państwowy fundusz zapomogowy został już wyczerpanym, a c. k. Ministerstwo rolnictwa przed powzięciem decyzji co do udzielenia subwencji z państwowej dotacji melioracyjnej, zażądało reskryptami z d. 22. lipca 1892, l. 1.656 i z d. 16. października 1892, l. $\frac{12613}{1656}$ wykazania niezamówności interesentów, tudzież uzupełnienia projektu technicznego.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z petycyi Juliana br., Brunickiego, o zarządzenie wypracowania projektu regulacyi potoku Żezawy, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 16. marca 1892, następującą uchwałę:

„Petycyę L. s. 158 Juliana br. Brunickiego o udzielenie pomocy technicznej do zaprojektowania regulacyi potoku Żezawy, przekazuje się Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia po myśli uchwały sejmowej z dnia 27. września 1882.

Uchwałą powyższą załatwioną zostaje petycyja L. s. 758 gminy Komarów powiatu stryjskiego, tycząca się tego samego przedmiotu“.

Wskutek powyższej uchwały polecił Wydział krajowy rozp. z d. 13. maja 1892 l. 59.177/91 inżynierowi biura melioracyjnego Janowi Blauthowi i elewowi technicznemu Stanisławowi Ruebenbauerowi przeprowadzić w ciągu roku 1892 potrzebne zdjęcia, a następnie wypracować projekt techniczny dla regulacyi wymienionego potoku, o czem też równocześnie zawiadomił strony interesowane za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Stryju.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z petycyi gminy Szczepańcowy powiatu krośnieńskiego o regulacyę rzeki Jasiołki powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 6. kwietnia 1892, następujące uchwały:

„1. Petycyę L. s. 1.078 gminy Szczepańcowy powiatu krośnieńskiego, o regulacyę rzeki Jasiołki, przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania, ewentualnie zaś wykonania potrzebnych robót ochronnych przy pomocy krajowej i państwowej dotacyi, przeznaczonej na popieranie mniejszych melioracyj.

2. Sprawę udzielenia doraźnej pomocy włościanom w Szczepańcowy, cierpiącym niedostatek wskutek obrywania brzegów przez Jasiołkę, Sejm odstępuje Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia przy rozdawaniu zapomóg głodowych“.

Wskutek powyższych uchwał udzielił Wydział krajowy rozp. z d. 26. kwietnia 1892 l. 19.363 na wniosek Wydziału powiatowego w Krośnie, gminie Szczepańcowy jednorazowej zapomogi w kwocie 100 zł. i odniósł się równocześnie do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie wypracowania projektu lokalnej regulacyi Jasiołki w tej gminie, za pośrednictwem oddziału technicznego c. k. Starostwa w Jasle, który w swoim czasie wygotował projekt regulacyi Jasiołki pod Zimnowodą i jest dokładnie obznajomiony ze stanem i biegiem tej rzeki. Gdy jednak wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z d. 12. maja 1892, l. 36.472, oddział techniczny wymienionego c. k. Starostwa był już innemi czynnościami zajęty, polecił Wydział krajowy rozp. z d. 25. maja 1892, l. 24.596 inżynierowi biura melioracyjnego Hilbrichtowi eksponowanemu w Sanoku przeprowadzić potrzebne zdjęcia hydrotechniczne i zaprojektować lokalne ubezpieczenia brzegów Jasiołki pod Szczepańcową.

Petycyja Juliana br. Brunickiego o regulacyę potoku Żezawy.

Petycyja gminy Szczepańcowy powiatu krośnieńskiego o regulacyę rzeki Jasiołki.

Przedłożony pod d. 13. marca r. b. przez wymienionego inżyniera projekt obejmuje regulację Jasiółki pod Machnówką i Szczepańcówą na długości 2 kilometrów, której koszta obliczone będą na 10.500 zł. w. a.

Z uwagi na wykazaną w projekcie potrzebę o rentowności tej lokalnej regulacji, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 8. kwietnia r. b. przyczynić się do kosztów robót zasiłkiem 33 1/2% i wyjednać u JE. p. Ministra rolnictwa dalszy zasiłek w tej samej wysokości (3.500 zł.), pod warunkiem, jeżeli strony interesowane, względnie fundusz powiatowy, pokryją 1/3 część kosztów.

O przeprowadzeniu rokowań ze stronami interesowanymi, odniósł się Wydział krajowy równocześnie do Wydziału powiatowego w Krośnie.

Uchwałą z dnia 5. kwietnia 1892 odstąpił Wysoki Sejm między innymi petycją Ls. 2.005 gminy Manasterz powiatu jarosławskiego o zarządzenie robót ochronnych na Lubaczówce, Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Gdy zdjęcia dla regulacji tej rzeki już reskryptem z d. 24. czerwca 1890 l. 26.760 na prośbę ówczesnych Prezesów Rad powiatowych, w Cieszanowie i Jarosławiu zostały przez Wydział krajowy zarządzone, poleciliśmy rozp. z d. 1. czerwca 1892 l. 19.403 inżynierowi-asystentowi biura melior. Sewerynowi Nowakowskiemu, wypracować szczegółowy projekt robót ochronnych na odnośnej przestrzeni rzeki.

Przedłożony przez wymienionego technika projekt obejmuje 3 działy robót:

a) najpilniejsze roboty ochronne dla zabezpieczenia domów mieszkalnych od podrywania, kosztem 2.700 zł., które to roboty należałoby wykonać w r. 1893.

b) budowle poniżej mostu powiatowego w Manasterzu kosztem 1.650 zł., do wykonania w r. 1894.

c) roboty poniżej wsi Manasterza kosztem 2.550 zł. do wykonania w r. 1895.

Ze względu na potrzebę wykonania tych robót, postanowił Wydział krajowy przyczynić się do kosztów ich wykonania zasiłkiem 33 1/2% z kraj. dotacji melioracyjnej, oraz wyjednać taki sam dalszy zasiłek z państwowej dotacji melioracyjnej, jeżeli bądź to strony interesowane, bądź też powiat, pokryją resztę kosztów.

Przeprowadzenie rokowań w powyższym kierunku ze stronami poruczyliśmy reskryptem z dnia 28. lutego r. b. l. 63.909/91 Wydziałowi powiatowemu w Jarosławiu, który jednak dotychczas nie przedłożył sprawozdania.

Uchwałą z dnia 9. kwietnia 1892 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innymi, petycją Iwana Borysa, gospodarza w Wietlinie, powiatu jarosławskiego, o pożyczkę z powodu wykonanego wału ochronnego od wylewów rzeki Sanu.

O krokach poczynionych przez Wydział krajowy dla wspomnienia petenta na skutek podobnej petycji ls. 1.104 z r. 1890 mieliśmy zaszczyt zdać Wysokiemu Sejmowi sprawę w przedłożeniu z d. 19. lutego 1892 l. 54.589/91 (alegat 70 do stenogr. spraw. sesji wiosennej z r. 1792, pag. 26 i 27) mianowicie, że przedłożyliśmy c. k. Namiestnictwu wnioski na przyznanie Borysowi subwencji z krajowej i państwowej dotacji melioracyjnej. Odezwą jednak z d. 15. kwietnia 1892 l. 29.759 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 5. kwietnia 1892 l. 5.676/819 nie uwzględniło prośby Iwana Borysa, w skutek czego i subwencja krajowa nie mogła być przyznana.

O czym zawiadomiliśmy petenta za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Jarosławiu z tą uwagą, że Wydział krajowy nie może również uwzględnić prośby o udzielenie pożyczki, gdyż nie ma na ten cel do dyspozycji funduszu.

Petycja gminy Manasterz powiatu jarosławskiego o regulację Lubaczówki.

Petycja Iwana Borysa z Wietlina o pożyczkę na budowę wału ochronnego.

Petycja Rady powiatowej w Przemyślanach i gminy Zniesienie o regulację dopływów Pełtwi.

Pismem Marszałka krajowego z d. 9. kwietnia 1892 ls. 1.076 udzielonem zostało Wydziałowi krajowemu sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego z petycji Rady powiatowej przemyślańskiej i gminy Zniesienie o regulacją dopływów Pełtwi.

Jak już w zeszłorocznem sprawozdaniu melioracyjnem z d. 19. lutego 1892 l. 54.589 ex 1891 (pag. 3.) nadmieniono, Wydział krajowy zażądał już reskrytem z d. 27. listopada 1891 l. 49.556 opinii Wydziałów powiatowych we Lwowie, Bóbrce, Przemyślanach, Złoczowie, Kamionce strumiłowej i Żółkwi co do potrzeby regulacji dopływów Pełtwi. Z przedłożonych za pośrednictwem wymienionych Reprezentacji powiatowych opinii interesowanych gmin i obszarów dworskich okazało się, że zachodzi potrzeba uregulowania:

1) potoku Dumnego w Nowosiólkach, Lisku, Ubiniu i Dziedziłowie powiatu kamionckiego, oraz w gminach Nadycze i Hrebeńce powiatu żółkiewskiego;

2) potoku Żeniówki (Przegnojówki) i Jaktorowskiego w powiecie przemyślańskim.

3) potoków Maruńki i Białki w gminach Winniki, Czyżki, Podbereżce i obu Biłkach powiatu lwowskiego;

4) wreszcie lokalnego uporządkowania potoku Gołogórki w Firlejówce (gminie i obszarze dworskim), Olszance małej i Skniłowie (na obszarze dworskim), oraz gminie Ściance powiatu złoczowskiego.

Czyniąc zadość żądaniom stron interesowanych, postanowił Wydział krajowy w myśl kilkakrotnych uchwał Wysokiego Sejmu zarządzić wykończenie projektu regulacji Pełtwi, oraz opracowanie projektów dla wymienionych dopływów.

Ponieważ dotychczasowy projektant regulacji Pełtwi, inżynier Blauth przeznaczonym został wyłącznie do projektowania i wykonywania melioracji lokalnych, zasystował Wydział krajowy zdjęcia dla regulacji Uszwicy i Grobki z dopływami, tudzież obwałowania Wisły i Raby w powiatach brzeskim i bocheńskim, a technikom zajęтым przy tych zdjęciach, mianowicie starszemu inżynierowi Tadeuszowi Sikorskiemu, tudzież inżynierowi-pomocnikowi Fryderykowi Schneiderowi i geometrze Wincentemu Barszczewskiemu, polecił przeprowadzić uzupełniające studia na Pełtwi, oraz Maruńce i Biłce, następnie zaś opracować szczegółowy projekt regulacji z uwzględnieniem nawodnienia.

Zdjęcia natomiast dalszych dopływów Pełtwi, mianowicie: potoku Dumnego, Żeniówki (Przegnojówki) i potoku Jaktorowskiego poruczył Wydział krajowy inżynierowi-adjunkwi Stanisławowi Szczepanowskiemu, wraz z inżynierem-asystentem Janem Bochniakiem i elewem Dyonizym Howarthem.

Ostatni trzej technicy wywiązali się w zupełności ze swego zadania, gdyż do sierpnia 1892 r. przeprowadzili poruczone zdjęcia, a w ciągu zimy opracowali projekt regulacji potoku Dumnego, która niezależnie od regulacji Pełtwi da się przeprowadzić, tak że odnośne przedłożenie wniesionem będzie do Wysokiego Sejmu na tegorocznej sesji jesiennej.

Przy uzupełnieniu studyów dla regulacji Pełtwi, okazała się potrzeba nowych zdjęć pokrojów poprzecznych, oraz niwelacji okręgu konkurencyjnego, w skutek czego niwelacja musiała być przeprowadzoną ponownie na całej przestrzeni od Buska do Lwowa, a Wydział krajowy widział się spowodowanym dla przyspieszenia sprawy przydzielić do tych prac czwartego technika, w osobie elewa Franciszka Pietraszkiewicza.

Do końca r. 1892 przeprowadzone zostały zdjęcia całej doliny Pełtwi, na rok zaś bieżący pozostają do wykonania pomiary potoków Maruńki i Białki.

Petycje Wydziału powiatowego w Sokalu, gminy Zakomarze

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z petycji Wydziału powiatowego w Sokalu o regulacją rzeki Bugu z dopływami powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 6. kwietnia 1892 następującą uchwałę:

1. „Petycją l. s. 726 Wydziału powiatowego w Sokalu o regulację Bugu z dopływami odstępuje Sejm c. k. Rządowi do uwzględnienia po myśli odezwy Wydziału krajowego z d. 12. stycznia 1892 l. 57632.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby po ustawowem zapewnieniu wykonania regulacji Bugu, wziął pod rozagę sprawę ususzenia rozległych bagien po obu brzegach Bugu w powiatach Sokalskim, Rawskim, Żółkiewskim, Kamioneckim i Złoczowskim, zarządził potrzebne studia przygotowawcze i po przeprowadzeniu rokowań z Rządem, przedłożył Sejmowi stosowne wnioski celem wykonania robót na podstawie państwowej ustawy melioracyjnej.

Uchwałą ad 2 załatwione zostają petycje l. s. 910 i 989 gminy Zakomarze i obszaru dworskiego Ożydów powiatu Złoczowskiego o regulację Sołotwy, tudzież petycje ls. 1057 i 1697 gmin Winniki i Sopotyn powiatu żółkiewskiego o regulację Swini“.

O powyższych uchwałach zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Sokalu oraz petycyonujące gminy i obszary dworskie za pośrednictwem właściwych Wydziałów powiatowych rozp. z d. 1. czerwca 1892. l. 20416 z tą uwagą, że Wydział krajowy przystąpi do zarządzenia zdjęć hydrotechnicznych dla regulacji dopływów Bugu, skoro projekt, ustawy o regulacji Bugu uzyska konstytucyjne zatwierdzenie.

Gdy w międzyczasie projekt ustawy o regulacji Bugu został przez Wysoki Sejm uchwalonym, a wedle reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 3. września 1892 l. 12638 użyta niewątpliwie sankcją w ciągu roku 1894, — Wydział krajowy zamierza przystąpić do wykonania przytoczonej uchwały Wysokiego Sejmu w r. 1894.

Uchwałą z d. 29. marca 1892. l. 1.762 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innymi petycje gmin Lubomierz, Łapanów, Boczków, Wolica, Grabie i Kępanów powiatu Bocheńskiego Wydziału powiatowego w Bochni, oraz gmin Breń osuchowski i Kawęczyn powiatu mieleckiego, o zarządzenie robót publicznych nad rzeką Stradomką, dalej regulacji Wisły, Raby Drwinki, Gróbki i Strumienia, wreszcie wykonania rowów osuszających w ostatnich dwóch gminach powiatu Mieleckiego dla dostarczenia zarobku ludności głodem zagrożonej.

Na skutek tych petycyj zawiadomiliśmy strony interesowane rozp. z d. 1. czerwca 1892 l. 20541 za pośrednictwem Wydziałów powiatowych w Bochni i Mielcu, że proponowane w petycyach roboty publiczne, dla braku projektów technicznych i funduszków nie mogą być zarządzane.

Uchwałą z dnia 9. kwietnia 1892 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innymi petycją ls. 1899 gminy Żarki o zabezpieczenie brzegów Wisły i zarządzenie robót dla dania ludności zarobku.

Z uwagi, że odnośna przestrzeń Wisły zostaje pod wyłączną pieczęcią Rządu, odstąpiliśmy tę petycję odezwą z dnia 1. czerwca 1892 l. 24341. c. k. Namiestnictwu. Odezwą z dnia 21. czerwca 1892 l. 47539. oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo, że c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych, reskrytem z d. 16. czerwca 1892 l. 10652, zatwierdziło projekt regulacji Wisły pod Dworami, Żarkami i Przeciszowem, dokonać się mającej kosztem 37650 zł. wa. oraz, że roboty niebawem rozpoczęte zostaną.

O czem zawiadomiliśmy gminę Żarki za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Chrzanowie rozp. z d. 1. i 30 czerwca 1892 l. 24341 i 30918.

Pismem Marszszka krajowego z d. 9. kwietnia 1892 ls. 1611 udzielonem zostało niezałatwione przez Wysoki Sejm sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego z petycji obsza-

i obszaru dworskiego Ożydów powiatu Złoczowskiego, tudzież gmin Winniki i Sopotyn powiatu żółkiewskiego o regulację Bugu i dopływów.

Petycje 7 gmin powiatu Bocheńskiego i Wydziału pow. w Bochni tudzież 2 gmin powiatu Mieleckiego o zarządzenie publicznych robót wodnych dla dostarczenia zarobku ludności głodem zagrożonej.

Petycja gminy Żarki powiatu Chrzanowskiego o zabezpieczenie brzegów Wisły i zarządzenie robót dla dania ludności zarobku.

Petycja Wydziału spółki wodnej dla regulacji

Trześniówka, rów dworskich nad górnym biegiem rzeki Trześniówki położonych i Wydziału spółki wodnej dla regulacji dolnej przestrzeni tej rzeki, w sprawie regulacji górnego biegu Trześniówki.

Z uwagi, że Wydział krajowy w przedstawionem Wysokiemu Sejmowi w r. 1884 programie prac melioracyjnych, zaliczył uregulowanie nizinnych dopływów Wisły, do których należy Trześniówka do najpilniejszych robót melioracyjnych a również delegat ministeryalny, ek nadradca budownictwa p. Romuald Iszkowski w czasie inspekcji w r. 1891 uznał potrzebę rychłego uregulowania górnego biegu Trześniówki, zawiadomiliśmy strony interesowane reskryptem z d. 1. czerwca 1892 l. 24614 za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu, że zgodnie z opinią komisji gospodarstwa krajowego zarządzimy w swoim czasie potrzebne zdjęcia i wypracowanie projektu dla tej regulacji, następnie zaś przedłożymy Wysokiemu Sejmowi stosowne wnioski.

Studia przygotowawcze dla regulacji górnej Trześniówki, zamierza Wydział krajowy przeprowadzić po wykończeniu projektu dla regulacji Pełtwi z dopływami.

Petycja gminy Sniatyna o regulację Prutu. Wedle pisma Marszałka krajowego z d. 9. kwietnia 1892 l. s. 1399 spadło z porządku dziennego obrad Wysokiego Sejmu sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o petycji reprezentacji gminnej w Sniatynie w sprawie regulacji i zabezpieczenia brzegów rzeki Prutu na terytorium gminy miejskiej Sniatyna.

Uchwalony przez komisją wniosek opiewa:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by zarządził wypracowanie projektu z kosztorysem regulacji rzeki Prut na terytorium gminy miasta Sniatyna a następnie po przeprowadzonych rokowaniach z c. k. Rządem spowodował wykonanie niezbędnych robót ochronnych w myśl uchwały sejmowej z dnia 6. października 1882 r.“

Ze względu na przychylną opinię komisji gospodarstwa krajowego zarządził Wydział krajowy rozp. z d. 1. czerwca 1892 l. 24.617 przeprowadzenie potrzebnych zdjęć, które poruczył inżynierowi-asystentowi Sewerynowi Nowakowskiemu, i otem zarządzeniu zawiadomił gminę Sniatyn za pośrednictwem Wydziału powiatowego.

Petycja gminy Czerwona wola o zwolnienie od podatku konkurencyjnego do regulacji Lubaczówki. W rozprawie nad Rubr. XIII. preliminarza wydatków funduszu krajowego na r. 1892 przekazał Wysoki Sejm uchwałą z dnia 8. kwietnia 1892 powziętą na wniosek komisji budżetowej Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycją gminy Czerwona wola, powiatu Jarosławskiego o przyjęcie na fundusz krajowy datku konkurencyjnego, do wykonanej opaski na rzece Lubaczówce.

W sprawie tej zażądaliśmy reskryptem z d. 1. czerwca 1892 l. 20938 od Wydziału powiatowego w Jarosławiu wyjaśnienia co do stanu majątkowego stron konkurencyjnych oraz wysokości zaległych datków.

Gdy z przedłożonych sprawozdań Wydziału powiatowego z dnia 15. września 1892 l. 2.905 i z d. 26. listopada 1892 l. 5.357 okazało się że prośba gminy Czerwonej Woli zasługuje na uwzględnienie, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 28 lutego 1892 rb. l. 59408 pokryć połowę datków zaległych konkurencyjnych wynoszących 512 zł. 99 ct. z krajowej dotacji melioracyjnej pod warunkiem, jeżeli fundusz powiatowy uiszczy w zastępstwie stron resztę zaległości.

Petycja gminy Strutyn niżny o zabezpieczenie brzegów rzeki Czeczwy. Powołaną powyżej uchwałą z d. 8 kwietnia 1892 przekazał Wysoki Sejm na wniosek komisji budżetowej Wydziałowi krajowemu do załatwienia, petycją gminy Strutyn niżny o zabezpieczeniu brzegów rzeki Czeczwy.

Po zasięgnięciu w tej sprawie opinii Wydziału powiatowego w Dolinie (rozp. z dnia 1. czerwca 1892, l. 20.938), polecił Wydział krajowy rozp. z d. 19. lipca 1892, l. 33.537 przeprowadzić zdjęcia hydrotechniczne i opracować projekt lokalnej regulacji Czeczwy w wymienionej miejscowości inżynierowi-asystentowi Sewerynowi Nowakowskiemu.

W rozprawie nad rubryką XIII. preliminarza funduszy krajowych na r. 1893, po-
 wzięty wzięty Wysoki Sejm na posiedzeniu d. 24. września 1892, na wniosek komisji budżetowej, na-
 odstępowała uchwałę:

„Petycją gminy Stadła w powiecie Nowosądeckim odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia z ryczałtowego funduszu subwencyjnego w kwocie 5.000 zł. na pomniejsze regulacje rzek w pozycji 152 *m m* budżetu na rok 1893, zamieszczonej“.

Gdy wykonaniem lokalnych robót regulacyjnych na odnośnej przestrzeni Dunajca zajmuje się c. k. Namiestnictwo, a uchwalane już niejednokrotnie przez Wysoki Sejm na regulację tej przestrzeni dotacje nie zostały zużyte, ponieważ pertraktacje ze stronami nie doprowadziły do pomyślnego rezultatu, odstąpiliśmy odezwą z d. 18. listopada 1892, l. 50.080 wzmiankowaną petycją c. k. Namiestnictwu, z prośbą o zarządzanie wypracowania projektu i przeprowadzenia robót przy pomocy kraju i państwa po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882.

Odezwą z d. 25. stycznia b. r., l. 4.670 oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo, że termin do rozprawy konkurencyjnej z gminami Stadło, Wyglanowice, Podegrodzie i Mostki, względem przyczynienia się do kosztów regulacji Dunajca, na obszarze tych gmin, wyznaczonym został na 27. stycznia r. b.; dotychczas jednak o wyniku tych rozpraw nie otrzymaliśmy wiadomości.

O tej interwencji Wydziału krajowego zawiadomiona została gmina Stadło za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Nowym Sączu, rozp. z d. 18. listopada 1892, l. 50.080

III. Postęp budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych w r. 1891.

A) Przedsiębiorstwa krajowe.

1. Regulacja Łęgu.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy wynosiły w r. 1891:

I. Wykupno gruntów (24 morgów 46□ sążni)	6.436 zł. 08 ct.
II. Roboty ziemne (123.680,5 m ³ wykopu z odwozem i darniowaniem)	22.304 „ 82 „
III. Ubezpieczenie brzegów płótkami	2.502 „ 19 „
IV. Budowa szluzu Nr. 7. o 2 otworach	2.022 „ 43 „
V. „ 2 przepustów betonowych Nr. 9. i 10.	687 „ 06 „
VI. Konserwacja w czasie budowy	2.541 „ 10 „
VII. Zarząd	2.730 „ 13 „
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane (budowa 6 ramp, słupy kilometrowe, budowa szluzu upustowej Nr. 8. i szluzu do nawodnienia)	3.695 „ 49 „
Ogółem	42.919 zł. 30 ct.

Jeden metr sześcienny ruchu ziemi wynosił przy tej budowie przeciętnie 16,2 ct.

Na roboty wykonane w r. 1891 preliminowano w kosztorysie 39.319 zł. 92 ct., — przekroczenie wynosi zatem 3.599 zł. 38 ct. Przekroczenie to spowodowanem zostało wypadkami elementarnymi oraz i zarządzoną przez Wydział krajowy na prośbę stron interesowanych budowę, nieprzewidzianych projektem, szluz do nawodnienia, znajduje zaś pokrycie w oszczędnościach z lat poprzednich.

2. Regulacja Kisieliny.

Koszta budowy wynosiły przy regulacji Kisieliny w r. 1891:

I. Wykupno gruntów	2.056 zł. 75 ct.
II. Roboty ziemne	11.147 " 80 "
III. Roboty ochronne	544 " 73 "
IV. Budowa obiektów	2.358 " 40 "
V. Koszta zarządu	2.382 " 71 "
VI. Utrzymanie w czasie budowy	800 " 98 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	1.606 " 73 "
Ogółem	<u>20.898 zł. 10 ct.</u>

Przeciętny koszt 1 m³ ruchu ziemi (wykopu z odwozem na odległość 50 m. i wykonaniem nasypu) wynosił 19,8 ct.

Na powyższe roboty wykonane w r. 1891 preliminowano w kosztorysie 13.322 zł. 3 ct., w porównaniu zatem z rzeczywistymi kosztami budowy (20.898 zł. 10 ct.) okazuje się przekroczenie w kwocie 7.576 zł. 7 ct., czyli 56,8%.

Tak znaczne przekroczenie preliminarza kosztorysowego wyjaśnia projektant i techniczny inspektor budowy, starszy inżynier Sikorski, zbyt niskimi cenami jednostkowymi i niedostatecznością kosztorysu, tudzież częstymi słotami, które nie sprzyjały robotom w r. 1891.

W miejsce inżyniera - asystenta Wierzbickiego, który przydzielonym został Wydziałowi powiatowemu w Tarnobrzegu dla prowadzenia budowy wału nadwiślańskiego, porucił Wydział krajowy z początkiem r. 1892, kierownictwo regulacji Kisieliny inżynierowi-adjunktowi Pawłowi Dyrdoniowi.

3. Regulacja Gnilej Lipy (sekcji górnej).

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy przy regulacji Gnilej Lipy za rok 1891, przedstawiają się następująco:

I. Koszta wykupna młynów	213 zł. 88 ct.
II. " wykupna gruntów	1.081 " 71 "
III. Roboty ziemne	684 " 57 "
IV. Budowa mostów	— " — "
V. Konserwacja w czasie budowy	1.138 " — "
VI. Koszta zarządu	941 " — 86 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane (wykonanie rowów osuszających)	<u>5.412 " 39 "</u>
Ogółem	9.472 zł. 76 ct.

W r. 1891 wykonano także w obrębie gmin Firlejów i Kleszczówna zabudowanie całego szeregu debr, które zasypywały rumowiskiem łożysko Gnilej Lipy. Koszta tych robót przeprowadzonych z polecenia c. k. Ministerstwa rolnictwa przez sekcję przemysłową c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich wynosiły 5.965 zł. 8½ ct., z czego fundusz regulacyjny Gnilej Lipy pokrył 4.894 zł. 58 ct. — resztę zaś krajowa i państwowa dotacja melioracyjna po połowie.

Jak już w zeszłorocznym sprawozdaniu melioracyjnym nadmieniono, wywłaszczenie młyna na Gnilej Lipie w Brzuchowicach napotkało na trudności z powodu wadliwego postępowania c. k. Starostwa w Przemyślanach. Sprawa ta dotychczas nie została załatwioną, wskutek czego pozostaje jeszcze do wykonania uregulowanie łożyska Gnilej Lipy na długości 305·5 metrów powyżej rzeczonego młyna.

4. Regulacja Trześniówki.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszty budowy przy regulacji Trześniówki za rok 1891 wynoszą:

I. Wykupno gruntów	2.804 zł. 38 ct.
II. Roboty ziemne (37.919 m ³ ruchu ziemi)	6.635 " 45 "
III. Ubezpieczenie brzegów	2.552 " 15 "
IV. i V. Budowa obiektów	— " — "
VI. Konserwacja w czasie budowy	3.934 " 65 "
VII. Koszta zarządu	1.936 " 62 "
VIII. Rozmaite i nieprzewidziane	5.287 " 55 "
Razem	<u>23.150 zł. 80 ct.</u>

Przeciętny koszt 1 m³ ruchu ziemi wynosił w r. 1891: 17,5 ct.

Na powyższe roboty preliminowano w kosztorysie 11.004 zł. 31 ct., przekroczenie wynosi zatem 12.146 zł. 49 ct., czyli 110·4%, które znajduje pokrycie w oszczędnościach z lat poprzednich.

Tak znaczne przekroczenie spowodowane zostało wypadkami elementarnymi przy powodzi zatorowej na wiosnę 1891, tudzież zarządzoną przez Wydział krajowy na prośbę stron interesowanych budową mostu na Trześniówce w Wielowsi, oraz 2 szluz do nawodnienia łąk nadbrzeżnych na potoku Żupawie.

5. Regulacja Krzemienicy;

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszty robót za rok 1891 przedstawiają się następująco:

a) przy regulacji Krzemienicy:

I. Wykupno gruntów (koszta komisyjne i intabul.)	54 zł. 67 ct.
II. Roboty ziemne	13.994 " 41 "
III. Budowa szluz kamiennych	1.135 " 92 "
IV. Budowa przepustów betonowych	44 " 94 "
V. Konserwacja w czasie budowy	486 " 52 "
VI. Koszta zarządu	2.564 " 70 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane (budowa 2 mostów, 1 przepustu żelaznego, ubezpieczenia brzegów itp.)	2.063 " 67 "
Razem	<u>20.344 zł. 83 ct.</u>

1m³ ruchu ziemi kosztował przy tej budowie przeciętnie 22·1 ct. w. a. Ta zbyt wysoka cena jednostkowa usprawiedliwia się częstymi słotami i wysokimi stanami wód, który nie sprzyjały robotom ziemnym.

Na roboty wykonane w roku 1891 preliminowano w kosztorysie 20.397 zł. 13 ct. w. a. w porównaniu tedy z rzeczywistymi kosztami robót w sumie 20.344 zł. 83 ct. w. a. okazuje się nieznaczna oszczędność w kwocie 52 zł. 30 ct. w. a.

b) przy regulacji potoku Trześni:

Regulacja tego potoku wykonana w roku 1889 wymagała tylko nakładu na konserwację i utrzymanie strażnika rzeczno, który to nakład wynosił 390 zł. 29 ct. w. a. Wykazana w zeszłorocznym w sprawozdaniu melioracyjnym oszczędność przy tej regulacji za lata 1889 i 1890 w kwocie 1.863 zł. 63 ct. w. a. redukuje się tedy z końcem roku 1891 na 1.446 zł. 34 ct. w. a.

6. Regulacja Nowego Brnia z dopływami.

Roboty przy tej regulacji prowadzone były w roku 1891 na dwóch miejscach budowy: na Nowym Brniu, tudzież dopływach Upuście i Rybnicy przez byłego inżyniera spółki wodnej Maryana Röhricha, tudzież na potokach Zgórsku i Jamnicy przez inżyniera - asystenta biura melioracyjnego Antoniego Biegańskiego.

Wynik budowy przy tej regulacji przedstawia się w r. 1891, podobnie jak w latach poprzednich, niekorzystnie raz z powodu niedostatecznego kosztorysu, a powtórnie z powodu wielkich szkód, jakie powódź, zatorowa na wiosnę w roku 1891 w budowach regulacyjnych wyrządziła.

Koszta budowy przedstawiają się następująco:

a) na Nowym Brniu, Upuście i Rybnicy:

I. Wykupno gruntów	.	.	.	321 zł. — ct.
II. Roboty ziemne	.	.	.	6.637 „ 32 „
III. Ubezpieczenie brzegów	.	.	.	1.067 „ 99 „
IV. Budowa obiektów	.	.	.	— „ — „
V. Utrzymanie w czasie budowy	.	.	.	6.214 „ 77 „
VI. Zarząd	.	.	.	2.928 „ 15 „
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	.	.	.	620 „ 54 „
Razem	.	.	.	<u>17.789 zł. 77 ct.</u>

1m³ ruchu ziemi kosztował przeciętnie 281 ct. w. a.

Na roboty wykonane w roku 1891 preliminowano w kosztorysie 7.071 zł. 52 ct. w. a., przekroczenie wynosi zatem 10.718 zł. 25 ct. w. a. (czyli 151,6 % sumy kosztorysowej), głównie w rubryce konserwacji Nowego Brnia, która została przekroczoną o 6.038 zł. 69 ct. w. a.

b) na Zgórsku i Jamnicy:

I. Wykupno gruntów (Jamnica)	,	.	.	500 zł. 56 ct.
II. Roboty ziemne	„	.	.	3.016 „ 67 „
III. Ubezpieczenie brzegów	„	.	.	1.359 „ 31 „
IV. Budowa obiektów	„	.	.	64 „ 82 „
V. Konserwacja (Zgórsko i Jamnica)	.	.	.	4.238 „ 23 „
VI. Zarząd (Zgórsko i Jamnica)	.	.	.	1.979 „ 74 „
VII. Rozmaite i nieprzewidziane (Zgórsko i Jamnica)	.	.	.	4.260 „ 57 „
Razem	.	.	.	<u>15.419 zł. 90 zł.</u>

1m³ ruchu ziemi na potoku Jamnicy kosztował przeciętnie 22,7 ct. w. a.

Na powyższe roboty preliminowano w kosztorysie 4.478 zł. 46 ct. w. a., przekroczenie wynosi zatem 10.941 zł. 44 ct. w. a.

B) Przedsiębiorstwa powiatowe.

7. Obwałowanie Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim.

Wedle protokołu kolaudacyjnego z dnia 31. października 1892 przedstawia się postępowanie budowy za rok 1891 przy tem przedsiębiorstwie powiatowem jak następuje:

a) Obwałowanie Wisły.

Podwyższenie starego wału nadwiślańskiego wykonano na długości 5.113 metrów, nadto wykonano 1.651 metrów bieżących kanałów osuszających i zbudowano częściowo szluzę kamienną o 2 otworach w Zarzekowicach, 6 przejazdów przez wał, oraz 5 berm (długości 173 m.) dla wzmocnienia wału od strony łąd na niskim terenie.

Koszta budowy wynosiły w roku 1891:

I. Roboty ziemne (68.743 ^m ³ ruchu ziemi przy budowie wału, oraz 1 651 m bież. kanałów)	14.258 zł. 16 ct.
II. Budowa obiektów	4 525 " 25 "
III. Obsiew wału na długości 5.203 m.	498 " 09 "
IV. Wykupno gruntów i odszkodowania	3.416 " 83 "
V. Konserwacja w czasie budowy	588 " 01 "
VI. Koszta zarządu	2.563 " 11 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane (budowa przejazdów, berm, darniowanie szkarp, wałów i ubezpieczenie płótkami rowów odpływowych)	1.431 " 41 "
Razem	<u>27 280 zł. 86 ct.</u>

Na te roboty preliminowano w kosztorysie 22 401 zł. 42 ct. w. a., porównanie zatem kosztów budowy z preliminarem okazuje przekroczenie 4 879 zł. 44 ct. w. a. Gdy zaś wynik kolaudacji robót wykonanych w roku 1890 okazał oszczędność w kwocie 2.541 zł. 1 ct., przekroczenie preliminarza kosztorysowego po koniec roku 1891 wynosi 2.338 zł. 43 ct. w. a., co wedle zdania komisji kolaudacyjnej przypisać należy brakowi ścisłości i pilności, tudzież należytego nadzoru se strony technika przyjętego przez Wydział powiatowy.

b) Obwałowanie Sanu.

Komisja kolaudacyjna skonstatowała, że w roku 1891 wykonano:

1. lewy wał Sanu na długości 8.464 metrów;
2. jedną szluzę kamienną Nr. II. o 2 otworach w Majdanie zbydniowskim;
3. trzy przepusty betonowe o średnicy 05 m. Nr. II., III. i IV;
4. 18. przejazdów przez wał dla ułatwienia komunikacji;
5. 4 rowy odpływowe do szluz i przepustów.

Koszta budowy w roku 1891 wynoszą:

I. Roboty ziemne (127.363 ^m ³ ruchu ziemi)	25.339 zł. 77 ct.
II. Budowa obiektów	5.653 " 52 "
III. Obsiew wału na długości 7.400 m.	189 " 76 "
IV. Wykupno gruntów i odszkodowania	8.377 " 47 "
V. Konserwacja w czasie budowy	440 " 11 "
VI. Koszta zarządu	2.591 " 84 "
VII. Rozmaite i nieprzewidziane (budowa przepustu Nr. IV. w Jastkowicach, 16 przejazdów i 4 rowów odpływowych)	2.560 zł. 44 ct.
Razem	<u>45.152 zł. 91 ct.</u>

W porównaniu z preliminarzem kosztorysowym, który przedstawia kwotę 44 327 zł. 85 ct. okazuje się przekroczenie 825 zł. 6 ct., wskutek czego wykazaną z końcem r. 1890 oszczędność 4 317 zł. 72 ct. redukuje się na 3 492 zł. 66 ct.

Przekroczenie powyższe znajduje usprawiedliwienie w zarządzonej za zezwoleniem Wydziału krajowego budowie przepustu Nr. IV. w Jastkowicach, który okazał się potrzebnym dla odwodnienia obwałowanych gruntów, oraz w tej okoliczności, że z powodu ciągłych deszczów rozmiar wykonanych robót ziemnych był mniejszym, niż w latach poprzednich, wskutek czego stały wydatek nieproduktywny na zarząd przeniósł preliminowane w kosztorysie 5% z kosztów właściwej budowy.

C) Przedsiębiorstwa prowadzone przez spółki wodne.

8. Osuszenie bagien Rudnickich.

Wedle sprawozdania Wydziału spółki wodnej z d. 6. lutego 1892 l. 10, wykończono w r. 1891. pogłębianie i ubezpieczenie głównego kanału Jeżów, a po części także kanału Stróża wykonano 574 metrów bieżących kanału Groble i rozpoczęto budowę kanału Niedźwiedzie, który wykopano na długości 1 475 metrów bieżących.

Koszta budowy przedstawiają się według zestawienia praktykanta biura melioracyjnego Jana Haładeja, który po części temi robotami kierował, następują:

I. Wykupno gruntów (wykupno 1 093 47 ha pod nowe łożyska i odszkodowanie za 1 477 48 ha gruntów zajętych pod place składowe)	746 zł. 98 ct.
II. Roboty ziemne (47 576 m ³ ruchu ziemi, 24 756 metrów bieżących płotków i 32 339 m ² darniowania)	9 444 „ 70 „
III. Budowa mostów	1 106 „ 67 „
IV. Koszta utrzymania w czasie budowy (obsiew szkarp, czyszczenie łożysk i straż rzeczna)	3 996 „ 09 „
V. Kosza zarządu	1 620 „ 67 „
VI. Rozmaite i nieprzewidziane.	853 „ 51 „
Razem	17 768 „ 62 „

Z powyższych kosztów przypada na budowę kanału:

Jeżów	7 214 zł. 54 ct.
Stróża	5 243 „ 31 „
Groble	1 375 „ 64 „
Niedźwiedzie	3 935 „ 13 „
razem jak wyżej	17 768 zł. 62 ct.

1 m³ ruchu ziemi kosztował przeciętnie 13 3 ct., 1 metr bieżący płotka 7 ct., 1 m² darniowania 3 2 ct.; roboty więc prowadzone były ekonomicznie. Mimo to w porównaniu z kosztorysem okazuje się przekroczenie w kwocie 2 503 zł. 16 ct., przeważnie z powodu nadzwyczajnych kosztów konserwacyjnych (3 996 zł. 9 ct.), które przy ruchomym materiale piaszczystym tamtejszych kanałów są nieuniknione.

9. Osuszenie bagien Niskich.

Z powodu opóźnienia organizacji spółki i ostatecznego wypracowania projektu przez oddział techniczny c. k. Starostwa w Nisku roboty przy osuszaniu bagien Niskich dopiero w r. 1891 zostały rozpoczęte.

Wedle sprawozdania Wydziału spółki wodnej z d. 20. stycznia 1892 l. 8, przedstawiają się wydatki na r. 1891 następują:

1) wykupno gruntów	585 zł. 76 ct.
2) roboty ziemne i ubezpieczenie brzegów	4.661 " 20 "
3) materiały	2.536 " 46 "
4) narzędzia	641 " 86 "
5) koszta zarządu:	
a) utrzymanie personelu	1.887 zł 70 ct.
b) utrzymanie kancelaryi, komisye, sprzęty i t. p.	243 " 56 " . 2 131 " 26 "
	<u>razem . 10.556 zł. 54 ct.</u>

Ponieważ spółka nie przedłożyła technicznego operatu wykonawczego, ani też rachunków uporządkowanych według rubryk kosztorysowych, nie możebnem jest należyte ocenienie wyniku budowy.

Rażącym jest jednak stosunek między kosztami właściwej budowy a wydatkami na zarząd i zakupno materiałów.

Wykazane przez spółkę dochody wynosiły w r. 1891.

a) reszta kasowa z r. 1890	184 zł. 71 ct.
b) subwencye kraju i państwa	6 088 " — "
c) datki konkurencyjne	4.291 " 25 "
d) pożyczka z kraj. funduszu pożyczk. dla spółek wodn. 10.000	" — "
e) rozmaite	374 " 94 "
	<u>ogółem . 20 938 zł. 90 ct.</u>

10. Regulacya Starego Brnia.

W r. 1891 nie prowadziła spółka budowy z powodu braku technika i wykonała tylko niezbędne roboty konserwacyjne.

11. Regulacya górnego Wisłoka i Pielnicy.

Według sprawozdania Wydziału spółki wodnej z d. 12. lutego 1892 wykonano w r. 1891 przy regulacyi Wisłoka i Pielnicy 153.548 m³ wykopu, 566 metrów bieżących płotków jedno- dwu- i trzyczędowych, oraz 500 m³ tam faszynowych, które to roboty kosztowały 26.745 zł. 93 ct.

Operatów wykonawczych ani też porównania z preliminarzem kosztorysowym spółka nie przedłożyła, wskutek czego kolaudacya robót nie mogła być dotychczas zarządzoną.

Z powyższego zestawienia robót wykonanych w r. 1891, oraz porównania kosztów budowy z preliminarzami kosztorysowymi okazuje się rezultat niepomyślny.

Rok ten jednak uważać należy za wyjątkowo niekorzystny dla budowy, raz z powodu wielkich szkód, jakie wyrządziła powódź zatorowa na wiosnę we wszystkich robotach regulacyjnych, a po wtóre ze względu na częste i ulewne deszcze, które przez całą wiosnę i lato przeszkadzały w budowie i wskutek tego podniosły znacznie ceny jednostkowe.

IV. Czynności biura melioracyjnego od 1. lipca 1891 do 30. czerwca 1892.

A. Wykonano, rozpoczęto lub kontynuowano zdjęcia niwelacyjne i pomiary hydrotechniczne w miejscowościach i na obszarach poniżej wyszczególnionych.

L. p.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacja wód		melioracje lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
1	Wydział krajowy, obwałowanie lewego brzegu Wisły (pow. Kraków)	34	—	—	—	—	
2	Wydział kraj., regulacja potoku Drwinki (pow. Bochnia)	140	—	—	—	—	
3	Wydział kraj., kanał ulgi Macocha-Soła	20	—	—	—	—	
4	Wydział kraj., regulacja Uzwicy:						
	a) Uzwica	95	—	—	—	—	
	b) Łętownia, Grobka i Borowa struga	448	7.640	—	—	—	
5	Wydział kraj., obwałowanie Wisły i Wisłoki (pow. Mielec) kanały osuszające	810	—	—	—	—	
6	Wydział kraj., regulacja górnego Dniestru zdjęcie bagien	—	780	—	—	—	
7	Wydział kraj., regulacja Pełtwi	09	2.440	—	—	—	
8	" " " potoku Dumnego	240	1.550	—	—	—	
9	" " " dopływu Gnidej Lipy	30	—	—	—	—	
10	Oskar Rudziński w Osieku	—	—	—	45	—	
11	Antoni Wrotnowski w Bielanych	—	—	60	42	—	7
12	Herman Czecz w Kozach	—	—	—	12	—	
13	Stanisław Homolacs w Gnojniku	—	—	—	83	—	
14	Zdzisław Włodek w Dąbrowicy	—	—	—	5	—	
15	Karol Czecz w Bierzanowie	—	—	—	40	—	
16	Maryan Dydyński w Raciborsku	—	—	—	15	—	
17	Józef Grodzicki w Prokocimie	—	—	—	8	—	
18	Łucyan Baranowski w Przewozie	—	—	—	40	—	
19	Adam Skrzyński w Libuszy	—	—	—	115	—	
20	Wiktor Morawski w Brzączowicach	—	—	—	10	—	
21	Józef Brandys w Wielkich drogach	—	—	—	12	—	
22	August hr. Potocki w Zatorze	—	—	—	—	285	stawy rybne
23	Józef Chlebuś w Rudzach	—	—	—	16	—	
24	Wiktor Brzeski w Brzeziu	—	—	—	9	—	
25	Dr. Franciszek Paszkowski w Toniach	—	—	—	19	—	
26	Bronisław Gorczyński w Brzeźnicy	—	—	—	—	125	stawy rybne
27	Jadwiga Straszewska w Lipnikach	—	—	—	41	17	
28	Henryk hr. Breza w Podleszanach	4.1	—	11	34	—	
29	Gmina Rzemień	3.2	—	123	—	—	
30	Henryk Dolański w Niechobrzu	—	—	—	41	—	
31	JE. Eustachy ks. Sanguszko:						
	a) w Gumniskach	—	—	—	15	—	
	b) w Tarnowcu	—	—	—	5	—	

L. p.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacja wód		melioracje lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
32	Dr. Adam Jordan: a) w Rudce	—	—	—	30	—	rozpoczęto
	b) w Grabnie	—	—	—	23	—	
	c) w Więtkowicach	—	—	—	30	—	
33	Mikołaj hr. Rej: a) w Przyborowie	—	—	10	45	—	
	b) w Grabinach	—	—	—	20	—	
34	Wiktor Wojciechowski w Żyrakowie	—	—	—	59	—	
35	Spółka wodna dla regulacji Więtkówki	1.5	—	—	—	—	
36	Franciszek hr. Mycielski:						
	a) w Wiśniowy	—	—	—	14	—	
	b) w KozłóWKU	2.0	—	—	36	—	
37	Józef Lesikowski w Łękach	—	—	—	17	—	
38	Władysław ks. Czartoryski w Besku	—	—	36	—	—	
39	Włodzimierz Gniewosz w Sieniawie	—	—	45	7	—	
40	Duklan Słonecki w Jurowcach	—	—	—	13	—	
41	Dr. Władysław Kraiński: a) w Niebocku	—	—	—	38	—	
	b) w Jablonce	—	—	—	46	—	
42	Probostwo Rymanów	—	—	50	—	—	
43	Marya Klobassowa w Żeglach	—	—	180	—	—	
44	Dr. Wincenty Kraiński w Leszczowatym	—	—	—	25	—	
45	Gmina Szebnie	2.0	—	170	—	—	
46	Gmina Szczepańcowa	2.5	—	300	—	—	
47	Marya hr. Dzieduszycka w Jasionowie	—	—	—	—	15	
48	Miasto Krosno (ubezpieczenie brzegów Wisłoka)	1.2	—	—	—	—	
49	Jan Paygert w Streptowie	—	—	35	211	—	
50	Zygmunt hr. Krasicki w Bachorcu	—	—	—	—	20	
51	Zdzisław Obertyński w Hujczu	—	—	—	60	—	
52	Oskar Schnell w Firlejówce	—	—	15	—	—	
53	Jan Gnoiński w Nowej wsi	—	—	200	—	100	
54	Stanisław hr. Badeni w Radziechowie	—	—	—	—	2.5	
55	Stanisław Polanowski w Ubiniu	—	—	300	—	—	
56	Kazimierz Jaworski w Ostrowczyku polnym	—	—	23	—	—	
57	Gmina Ostrów i Tuczępy, regulacja Łęgu	3.0	310	—	—	—	
58	Regulacja Szklą pod Chorytanami	1.5	—	—	—	—	
	Ogółem	203.6	12.670	1.558	1.281	571.5	

Zdjęcia pod 4—9, tudzież pod 49—58 wykonało biuro centralne, zdjęcia pod 1—3 i pod 10—26 ekspozytura Krakowska, pod 27—35 ekspozytura Tarnowska, pod 36—48 zaś ekspozytura Sanocka.

B. Wypracowano projekty i kosztorysy dla stron w miejscowościach następujących:

L. p.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacja wód		melioracje lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
1	Wydział kraj., obwałowanie lewego brzegu Wisły (pow. Kraków)	3.4	—	—	—	—	
2	Wydział kraj., kanał ulgi Macocha-Soła	2.0	—	—	—	—	
3	" " regulacja Uszwicy (projekt regul. Grobki i Borowej strugi)	39.3	—	—	—	—	
4	Wydział kraj., obwałowanie Wisły i Wisłoki w pow. Mieleckim (kanały osuszające)	28.5	—	—	—	—	
5	Wydział kraj., regulacja dolnej przestrzeni Bugu	30.0	—	—	—	—	
6	Wydział kraj., regulacja potoku Sieczna i Łęka (pow. Mościska)	12.3	—	—	—	—	
7	Osuszenie składow krajowych we Lwowie	—	—	—	—	—	
8	Oskar Rudziński w Osieku	—	—	—	45	—	
9	Antoni Wrotnowski w Bielanach	—	—	60	42	7	
10	Herman Czecz w Kozach	—	—	—	12	—	
11	Stanisław Homolacz w Gnojniku	—	—	—	63	—	
12	Zdzisław Włodek w Dąbrowicy	—	—	—	5	—	
13	Karol Czecz w Bierzanowie	—	—	—	40	—	
14	Maryan Dydyński w Raciborsku	—	—	—	15	—	
15	Józef Grodzicki w Prokocimie	—	—	—	8	—	
16	Lucyan Baranowski w Przewozie	—	—	—	40	—	
17	Adam Skrzyński w Libuszy	—	—	—	115	—	
18	Wiktor Morawski w Brzączowicach	—	—	—	10	—	
19	August hr. Potocki w Zatorze	—	—	—	—	285	stawy rybne
20	Józef Chlebuś w Rudzach	—	—	—	16	—	
21	Wiktor Brzeski w Brzeziu	—	—	—	9	—	
22	Dr. Franciszek Paszkowski w Toniach	—	—	—	19	—	
23	Jadwiga Straszewska w Lipnikach	—	—	—	41	17	
24	Henryk hr. Breza w Podleszanach	—	—	—	34	—	
25	Henryk Dolański w Niechobrzu	—	—	—	41	—	
26	JE. Eustachy ks. Sanguszko:						
	a) w Gumniskach	—	—	—	15	—	
	b) w Tarnowcu	—	—	—	5	—	szkie
27	Dr. Adam Jordan: a) w Rudce	—	—	—	30	—	
	b) w Grabnie	—	—	—	23	—	
28	Mikołaj hr. Rey w Przyborowie	—	—	—	45	—	
29	Wiktor Wojeichowski w Żyrakowie	—	—	—	59	—	
30	Franciszek hr. Mycielski:						
	a) w Wiśniowy	—	—	—	14	—	
	b) w Kozłówku	—	—	—	36	—	
31	Józef Lesikowski w Łękach	—	—	—	17	—	
32	Władysław ks. Czartoryski w Besku	—	—	36	—	—	
33	Włodzimierz Gniewosz w Sieniawie	—	—	45	7	—	
34	Duklan Słonecki w Jurowcach	—	—	—	13	—	

L. p.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacya wód		melioracye lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
35	Dr. Władysław Kraiński: a) w Niebocku b) w Jablonce	—	—	—	38	—	Regulacya Ropy szkic
36	Gmina Szebnie	20	—	170	—	—	
37	Gmina Szczepańcowa	25	—	300	—	—	
38	Dr. Wincenty Kraiński w Leszczowatam	—	—	—	25	—	
39	Stanisław Starowiejski w Odrzykoniu .	—	—	—	20	—	
40	Jadwiga Włodkowa i Adam de Laveau w Trzcienicy i Osobnicy	70	—	—	300	—	
41	Zdzisław Obertyński w Hujczu	—	—	—	80	—	
42	Jan Paygert w Streptowie	—	—	—	185	—	
43	Oskar Schnell w Firlejówce	—	—	15	—	—	
44	Gminy Ostrów i Tuczępy, regulacya Łęgu	30	310	—	—	—	
45	Gmina Charytany, regulacya Szklą	15	—	—	—	—	
	Ogółem	1315	310	626	1513	309	

Projekty pod 3—7 i pod 41—45 sporządziło biuro centralne, pod 1 i 2, tudzież pod 8—22 ekspozytura Krakowska, pod 23—30 ekspozytura Tarnowska, pod 30—40 zaś ekspozytura Sanocka.

C) Nadzorowano lub prowadzono roboty.

a) Przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych.

- 1) Przy regulacyi Kisieliny (kierownictwo techniczne i kontrola).
- 2) " " " Nowego Brnia " "
- 3) " " " Krzemienicy " "
- 4) " " " Trześniówki " "
- 5) " " " Łęgu " "
- 6) " osuszaniu bagien Rudnickich " "
- 7) " regulacyi Wisłoka i Pielnicy (kontrola).
- 8) " regulacyi Gnilej Lipy (kierownictwo i kontrola).
- 9) " obwałowaniu Wisły i Sanu " "
- 10) " osuszeniu bagien Niskich (kontrola).

b) Przy innych robotach publicznych i prywatnych.

- 11) Przy obwałowaniu Wisły na długości 1.1 km. w Czernichowie.
- 12) " regulacyi Białego Dunajca (2.5 km) pod Nowym Targiem.
- 13) " drenowaniu 45 morgów roli u Oskara Rudzińskiego w Osieku.
- 14) " osuszaniu rowami 60 morgów, drenowaniu 16 morgów i nawodnieniu 7 morgów u Antoniego Wrotnowskiego w Bielanych.
- 15) " drenowaniu 47 morgów roli u Stanisława Homolacza w Gnojniku.
- 16) " osuszeniu rowami 42 morgów i drenowaniu 5 morgów gruntu u Zdzisława Włodka w Dąbrowicy.
- 17) " drenowaniu 8 morgów roli u Józefa Grodzickiego w Prokocimie.

- 18) przy drenowaniu 16 morgów roli u Józefa Chlebusia w Rudzach.
- 19) „ drenowaniu 9 morgów roli u Wiktora Brzeskiego w Brzeziu.
- 20) „ drenowaniu 8 morgów gruntu u Dra Franciszka Paszkowskiego w Toniach.
- 21) „ założeniu 102 morgów stawów dla fundacyi Hallerowskiej w Dworach.
- 22) „ założeniu 1 morga stawu rybnego u Władysława Rozwadowskiego w Tuchowie.
- 23) „ drenowaniu 47 morgów roli u Jadwigi Straszewskiej w Lipinkach.
- 24) „ drenowaniu u JE. Eustachego ks. Sanguszki:
 - a) 15 morgów w Gumniskach;
 - b) 10 „ w Świerczkowie;
 - c) przy nawodnieniu 20 morgów łąk w Tarnowcu.
- 25) „ drenowaniu 20 morgów roli u Kazimierza Łuniewskiego w Maryampolu.
- 26) „ drenowaniu 15 morgów roli u Waleryana Stawiarskiego w Jedliczu.
- 27) „ drenowaniu 20 morgów roli u Dra Adama Jordana w Rudce.
- 28) „ wykonaniu 1.600 m bież. rowu dla osuszenia gruntów u Henryka hr. Brezy w Podleszanach.
- 29) „ wykonaniu regulacyi 1.5 km potoku Więkówki.
- 30) „ wykonaniu odpływu dla wody drenowej i udrządzeniu sadzawki w kraj. szkole ogrodniczej w Tarnowie.
- 31) „ drenowaniu 50 morgów gruntów u Franciszka hr. Mycielskiego w Wiśniowy i Kozłówku.
- 32) „ drenowaniu 17 u Józefa Lesikowskiego w Łękach.
- 33) „ osuszeniu rowami 45 morgów i drenowaniu 7 morgów gruntów w Włodzimierza Gniewosza w Sieniawie
- 34) „ drenowanie 13 morgów roli u Duklana Słoneckiego w Jurowcach.
- 35) „ drenowaniu 26 morgów roli u Dra Władysława Kraińskiego w Niebocku i Jablonce.
- 36) „ drenowaniu 25 morgów roli u Maryi Klobasowej w Polance.
- 37) „ drenowaniu 8 morgów roli u Dra Wincentego Kraińskiego w Leszczowatam.
- 38) „ konserwacyi 130 morgów wykonanych melioracyi u Władysława ks. Czartoryskiego w Besku.
- 39) „ drenowaniu 28 morgów roli u JE Jana hr. Tarnowskiego w Miechocinie.
- 40) „ wykonaniu robót regulacyjnych na Lubaczówce pod Czerwoną wolą i Mianastérzem.
- 41) „ osuszeniu 100 morgów torfowiska u Zygmunta hr. Krasickiego w Bachorcu.
- 42) „ drenowaniu 40 morgów roli u Zdzisława Obertyńskiego w Hujczu.
- 43) „ drenowaniu 40 morgów pola u Jana Paygerta w Streptowie.
- 44) „ drenowaniu 40 morgów u JE. Kazimierza hr. Badeniego w Jabłonówce.
- 45) „ osuszeniu 15 morgów łąki u Oskara Schnella w Firiejówce.
- 46) „ osuszeniu 300 morgów łąk u Stanisława Polanowskiego w Ubiniu.
- 47) Wreszcie wytyczono rowy osuszające na 350 morgach u Władysława Krasnopolskiego w Leśniowicach.

Roboty pod 1—6, pod 8—10 i pod 38—46, prowadziło względnie kontrolowało biuro centralne, pod 11—20 ekspozytura krakowska, pod 21—29 ekspozytura tarnowska, wreszcie pod 7, tudzież pod 30—37 ekspozytura Sanocka.

D) Wykonano badania wstępne lub wzięto udział w czynnościach, jak niżej.

1) Zbadano przy udziale szefa Departamentu I Wydziału krajowego i c. k. nadradcy budownictwa Romualda Jazkowskiego bagna naddniestrzańskie, oraz górny Dniestr z dopływami.

2) Zajmowano się odgraniczeniem majątku fundacyi Ossolińskich w Strzelcach wielkich;
 3) Przeprowadzono badanie gruntu pod targowicę miejską w Tarnopolu (niwelacya i sondowanie gruntu)

4) Zbadano grunta przeznaczone do melioracyi w Żurawcach (380 morgów), w Mszczanach (350 morgów pod drenowanie) i w Parchaczu (400 morgów łąk do osuszenia).

5) Zbadano stan robót regulacyjnych na Czeremoszu pod Załuczem.

6. Sporządzono projekt filtra dla oczyszczenia wody odpływowej z zakładu obłąkanych na Kulparkowie.

7. Nadzorowano wykonanie młynówki (2, 3 km.) w Bedrykowiech.

8. Komisyonowano w sprawie składów krajowych, internatu dla uczniów w szkole rolniczej w Czenichowie, założenia koloni rolniczej dla nieletnich przestępców w Tyńcu, wreszcie szpitala Ś-go Łazarza w Krakowie.

9. Brano udział w kolaudacyi gorzelni w Dublanach.

10. Udzielono porady Wydziałowi powiatowemu w Wieliczce w sprawie nazwisk przy budowaniu drogi Świątniki - Swoszowice.

11. Interweniowano przy kopaniu budowli fortyfikacyjnych w Podgórzu i Dębnikach w terenie inundacyjnym Wisły.

12. Komisyonowano w sprawie kanału ulgi Macocha - Soła.

13. Udzielono fachowej porady:

a) w prawie rokót ochronnych na rzece Białe w Tuchowie i rzece Wisłocze w Dębicy;

b) w sprawie założenia stawów rybnych w Machowy, Więckowicach, i Wielkiej wsi

c) w prawie rekonstrukcyi piecra drenarskiego w Grabnie;

d) w sprawie nawodnienia 600 morgów łąk w Szczucinie;

e) w prawie użytkowania torfowiska i założenia fabryki drenów w Przyborowie;

f) w sprawie osuszenia i poprawienia 600 morgów łąk torfiastych w Grębowie;

g) w sprawie odprowadzenia wody z zabagnionych pól i rowów materiałowych kolejowych do Wontoka w Gumniskach.

14. Komisyonowano z polecenia Wydziału krajowego w Janowicach, dla zdania sprawy o założonej fabryce cykoryi, tudzież w Tarnowcu dla udzielenia opinii w sprawie osuszenia gruntów przeciętych nasypem kolejowym.

15. Badano sprawę:

a) regulacyi Ropy w powiecie Jasielskim;

b) potoków Przysietnicy i Stobnicy w powiecie Brzozowskim;

c) regulacyi potoku Chlebianki w powiecie krośnieńskim.

d) melioracyi gruntów w Jedliczu, Sieniawie i Żeglecach;

16. Brano udział w komisji sądowej w sprawie zmiany łożyska Sanu w Sanoku.

17. Interweniowanie przy licznych komisjach spółki wodnej dla regulacyi Wisłoka i Pielnicy.

Czynności pod 1—7 przeprowadziło biuro centralne, pod 8—12 ekspozytura krakowska, pod 13 i 14 ekspozytura Tarnowska, pod 15—17 ekspozytura Sanocka.

Oprócz powyższych czynności pod A, B, C i D) wykazanych prowadziło biuro melioracyjne referat wszystkich spraw wodnych i melioracyjnych, oraz zajmowało się sprawą obserwacyj ombrometrycznych i wodoskazowych.

Nadto funkcyonaryusze tego biura brali udział w obradach spółek wodnych i zajmowali się wykładaniu na kraj. kursie praktycznym dozorców melioracyjnych, instruowaniem uczniów tego kursu przy wykonaniu robót w polu, oraz wykładami w krajowych szkołach rolniczych w Dublanach (inż. Blauth) i w szkole ogrodniczej w Tarnowie (inż. Vetulani).

O rganizacya i zmiany w personalu biura melioracyjnego.

Z powodu przyjscia do skutku 2 nowych przedsięwzięć melioracyjnych: regulacji Białej i obwałowaniem prawego brzegu Dunajca, tudzież uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami spowodowanym był Wydział krajowy przyjąć w r. 1892 dwóch techników obznajomionych już z robotami, których płace pokryte zostały z funduszków budowy. Mianowicie dekretem z dnia 28. czerwca 1892 l. 28.157 zamianował Wydział krajowy b. inżyniera - adjunkta kolei Karola - Ludwika, Jana Haponowicza, inżynierem - adjunktem kraj. biura melioracyjnego, przyznając mu zarazem dodatek osobisty o rocznych 200 zł. wa., dekretem zaś z dnia 19. lipca 1892 l. 28.084 zamianował inżyniera - asystenta c. k. kolei państwowych Stefana Stobieckiego inżynierem - asystentem tegoż biura. Pierwszemu z nich jak już powyżej (w I. części) nadmieniono poruczył Wydział krajowy kierownictwo budowy przy regulacji Białej, drugiemu zaś prowadzenie robót przy obwałowaniu prawego brzegu Wisły w powiecie Wielickim.

Również celem przyspieszenia zdjęć dla regulacji Pełtwi i górnego Dniestru okazała się potrzeba dodania więcej sił technicznych starszym inżynierom Jankowskiemu i Sikorskiemu z którego też powodu przyjął Wydział krajowy dwóch ukończonych techników do biura melioracyjnego w randze elewów technicznych, mianowicie: Jana Pizsa do zdjęć dla regulacji Dniestru (dekr. z d. 11. października 1892 l. 47.110), oraz Franciszka Pietraszkiewicza do zdjęć dla regulacji Pełtwi (dekr. z dnia 29. lipca 1892 l. 29248). Adjuta tych dwóch techników znajdują pokrycie w zaoszczędzonych płacach kierowników budowy, oraz inżyniera asystenta Wierzbickiego, który otrzymał stypendyum dla kształcenia się w technice melioracyjnej.

Stosownie do uchwalonego dnia 6. kwietnia 1892 przez Wysoki Sejm etatu płac i osób kraj. biura melioracyjnego zamianował Wydział krajowy, nie przekraczając granic przyzwolonej na ten cel dotacyi, dekretemi z dnia 23. kwietnia 1892, l. 19640, względnie z dnia 20. grudnia l. 64.102 i z dnia 24. grudnia 1892 l. 64.902:

1. inżyniera I klasy Andrzeja Kędziora etatowym dyrektorem kraj. biura melioracyjnego;
2. inżynierów I. klasy: Józefa Jankowskiego, Tadeusza Sikorskiego i Stanisława Chrzęszczewskiego etatowymi starszymi inżynierami;
3. inżynierów II. klasy: Jana Blautha, Ferdynanda Hilbrichta i Franciszka Vetulaniego etatowymi inżynierami I klasy;
4. inżynierów-adjunktów: Stanisława Ogonka, Karola Boziewicza i Ludwika Sobolewski etatowymi inżynierami II klasy;
5. inżynierów-asystentów: Pawła Dyrdonia, Stanisława Szczepanowskiego, Tadeusza Gedla, Antoniego Biegańskiego, Seweryna Nowakowskiego, Józefa Gryzieckiego i Jana Bochniaka etatowymi inżynierami adjunktami, — inżynierów asystentów zaś Aleksandra Wierzbickiego i Michała Kornellę inżynierami adjunktami extra statum;

6. dotychczasowego inżyniera asystenta II klasy Sylwerego Strzelbickiego, tudzież elewów technicznych: Stanisława Ruebenbauera, Jana Haładeja i Dyonizego Horwartha etatowymi inżynierami asystentami.

Nadto dekretem z dnia 23. kwietnia 1892 l. 19639 przyznał Wydział krajowy okaleczalnemu w służbie inżynierowi II klasy Stanisławowi Ogonkowi dodatek osobisty do płacy o rocznych 400 zł. wa.

Uchwałą z d. 6. kwietnia 1892 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu przedłożyć do zatwierdzenia osobną instrukcją, która w myśl sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego określić ma warunki, pod jakimi bezpłatna pomoc techniczna poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania i wykonania melioracyj ma być udzielaną. Oprócz tego §. 8.

uchwalonego przez Wysoki Sejm etatu osób i plac kraj. biura melioracyjnego zawiera postanowienie, że bliższe szczegóły co do kosztów utrzymania i kosztów podróży w sprawie wykonywania melioracji lokalnych, podejmowanych przez poszczególnych właścicieli gruntów określić ma osobna instrukcja, którą ułoży Wydział krajowy i poda do wiadomości Wysokiego Sejmu.

Wykonując powyższe polecenia a przytem biorąc wzgląd na to, że wydana pod d. 20. grudnia 1878 l. 5770 instrukcja dla biura melioracyjnego w skutek późniejszych uchwał Wysokiego Sejmu stała się już bezprzedmiotową, przystąpił Wydział krajowy do wypracowania nowej instrukcji służbowej dla tego biura, którą niniejszem Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedkłada.

Przy ułożeniu tej instrukcji użytkował Wydział krajowy postanowienia organizacyjne podobnych instytucji w Wielkim księstwie Badeńskim i na Węgrzech mianowicie: rozporządzenie wielkoksiążęce z d. 26. października 1878 o organizacji władz kultury krajowej (Dz. u. i rozp. Nr. XXVI z r. 1878) i rozporządzenie węg. Ministra rolnictwa, przemysłu i handlu z d. 30. marca 1886 o reorganizacji król węg. urzędu inżynierii melioracyjnej, nie mniej też instrukcją służbową z d. 2. września 1888 l. 12.146 c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich przy austryackim Ministerstwie rolnictwa.

Co się tyczy zakresu działania biura melioracyjnego, unormowano takowy w instrukcji zgodnie z faktycznym stanem rzeczy, uzupełniając go postanowieniem co do komasacji gruntów ze względu na reskrypt c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 23. października 1891 l. 15.821|2,410 (pag 49 sprawozdania melior. Wydziału kraj. z r. 1892), tudzież uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 w sprawie przygotowania personalu technicznego dla komasacji gruntów, natomiast wyeliminował Wydział krajowy na razie z zakresu działania biura melioracyjnego sprawy zaopatrywania gmin w wodę, jakkolwiek ten dział hydrotechniki do zadań biur melioracyjnych bywa zaliczanym, a to w tym celu, ażeby działalność biura, które i tak zaledwie żądaniom dotychczasowym podołać może, skierować głównie do ulepszeń rolnych.

Warunki, pod jakimi bezpłatna pomoc techniczna biura melioracyjnego ma być udzielaną poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania i wykonania melioracji lokalnych, zamieściła komisya gospodarstwa krajowego w sprawozdaniu swem z d. 28. marca 1892, L. s. 1.804 (pag. 8). Gdy zaś Wysoki Sejm warunki te w uchwale z d. 6. kwietnia 1892, zaakceptował, polecając Wydziałowi krajowemu w myśl tego sprawozdania odnośne przepisy w instrukcji zamieścić, zastosował się Wydział krajowy do opinii komisji i dał tej opinii wyraz w §. 11. instrukcji. Mianowicie ma być udzielaną bezpłatna pomoc techniczna dla melioracji prywatnych pod dwoma warunkami:

1. Rentowność zamierzonej melioracji ma być stwierdzoną przez kierownika właściwej ekspozytury biura melioracyjnego, a ewentualnie także przez znawcę agronomicznego;
2. Właściciel gruntu chcący korzystać z tej pomocy, winien przedłożyć Wydziałowi krajowemu pisemną deklarację, mocą której zobowiąże się do zwrotu funduszowi krajowemu kosztów zdjęć i taksy za projekt, jeżeli w przeciągu trzech lat od dnia otrzymania planów nie przystąpi do wykonania zaprojektowanej melioracji.

Co do kosztów utrzymania i kosztów podróży przy projektowaniu i wykonywaniu melioracji prywatnych zamierzał Wydział krajowy pierwotnie obciążyć właścicieli gruntów pewnymi świadczeniami, mianowicie dostarczaniem delegowanym urzędnikom utrzymania i pomieszczenia, natomiast zaś zredukować wysokość dyet tych urzędników unormowaną w uchwale Wysokiego Sejmu z d. 15. października 1881, aby w ten sposób ulżyć funduszowi krajowemu. W tym celu preliminował też Wydział krajowy na rok 1893 szczuplejszą dotację, redukując dyety z 5 na 3 zł., z 4 na 2½ zł., a z 3 na 2 zł., jak to wynika z wyjaśnienia do poz. 150 b) preliminarza funduszu krajowego na rok 1893. Ponieważ jednak ta sama intencja Wydziału krajowego, jaka znalazła wyraz w jego wnioskach z r. 1892, w sprawie udzielania bezpłatnej

pomocy technicznej dla melioracyj lokalnych, nie została przez komisję gospodarstwa krajowego przychylnie przyjęta, lecz tak komisya, jak i Wysoki Sejm, idąc za zdaniem krajowej komisji dla spraw rolniczych poszły znacznie dalej w ulgach dla melioracyj prywatnych; postanowił Wydział krajowy przy redakcyi instrukcyi zastosować się do tej tendencji Wysokiego Sejmu i zaproponować zupełne uwolnienie stron od pokrywania choćby tylko w części kosztów utrzymania techników biura melioracyjnego, zatrzymując tylko obowiązek stron do dostarczania podwód i figurantów.

Inne postanowienia instrukcyi odpowiadają obowiązującym przepisom służbowym, lub też mają na celu ekonomiczne przeprowadzenie zdjęć i robót, ażeby fundusz krajowy nie był narażonym na niepotrzebne wydatki.

V. Stan obecny państwowego funduszu melioracyjnego.

Wedle zatwierdzonych przez Wys. Radę państwa preliminarzy państwowego funduszu melioracyjnego na r. 1892 i 1893 zaangażowane zostały z tego funduszu następujące dalsze kwoty na nowe przedsiębiorstwa melioracyjne:

L. p.	Nazwa kraju i przedsiębiorstwa	koszt przedsię- biorstwa	zasilek fund. melioracyjnego
a) wedle preliminarza na rok 1892 (alegat 299. stenogr. prot. Izby posłów Rady państwa XI sesya 1891.			
1.	Wykończenie regulacyi rzeki Gail w Karyntyi	268.000 zł.	134 000 zł.
2.	Roboty melior. w gminach Rzimnie i Lancz na Morawie	25.110 „	8.370 „
3.	Regulacya rzeki Łączna i potoku Lodranka w Czechach	401.077 „	120.323 „
4.	Regulacya potoku Sirning w Austryi dolnej	100.000 „	50.000 „
b) wedle dodatkowego preliminarza na r. 1892. (aleg. 468 stenogr. prot. Izby posłów. — XI. sesya 1892.			
5.	Obwałowanie Renu w Vorarlbergu*) (dodatkowo)	425.000 „	127.500 „
6.	Zabudowanie potoku Apriach w Karyntyi	35 300 „	17.650 „
7.	„ „ Leissnitz w Salzburgu	44.800 „	17.920 „
8.	„ jarów i dzikich potoków w dorzeczu Litawki w Czechach	262.000 „	131.000 „
9.	Uzupełnienie zabudowań poków górskich w dorzeczu Pitten w Austryi dolnej	63.000 „	31.500 „
10.	Zabudowanie potoków Kirchsclag w Austryi dolnej	157.000 „	78.500 „
11.	Regulacya Biały i obwał. pr. brzegu Dunajca w Galicyi	1,789.000 „	894.500 „
12.	Obwałowanie prawego brzegu Wisły w pow. Wielickim w Galicyi	218.000 „	65.400 „
13.	Zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy w Galicyi	103.938 „	51.969 „
14.	„ „ „ „ Stryja „	10.738 „	5.369 „
15.	Regulacya potoku Jajspie na Morawie	364.000 „	168.667 „
16.	Uzupełnienie nawodnienia pod Monfalcone (Wybrzeże)	808.000 „	323.200 „
17.	Zabudowanie potoku Piszencea w Krainie	18.000 „	9.000 „
c) wedle preliminarza na rok 1893 (alegat 602 stenogr. prot. Izby posłów Rady państwa. — XI. sesya 1893).			
18.	Regulacya potoków Gold i Wiesen w Czechach	37.140 „	11.142 „
19.	„ potoku Zaja w Austryi dolnej	250.000 „	100.000 „

*) Państwowa dotacya budowy wodnych (etat c. k. Ministerstwa spraw wewn.) przyczynia się do tego obwałowania zasiłkiem w wysokości 40%.

L. p.	Nazwa kraju i przedsiębiorstwa	koszt przedsię- biorstwa	zasilek fund. melioracyjnego
20.	Regulacya rowu osuszającego Bock i podwyższenie wa- łów młynówki z rzeki Taja w Austrii dolnej	25.000 zł.	10.000 zł.
21.	Regulacya rzeki Hanna na Morawie	40.624 „	13.542 „
22.	„ Dniestru od Rozwadowa do Żurawna w Galicyi	1,600.000 „	320.000 „
23.	„ Złotej Lipy w Galicyi	132.000 „	39.600 „
24.	Osuszenie bagien Łańcucko-Jarosławskich w Galicyi	86.250 „	25.875 „
25.	Zabudowanie potoku Michałów w Galicyi	8.000 „	4.000 „
26.	„ „ Niszkówki „	25.726 „	12.863 „
27.	Regulacya Beczwy na Morawie	1,505,900 „	451.770 „
28.	Rekonstrukcyja wału na Dunaju w Strengberg w Austrii dolnej	13.800 „	5.520 „
29.	Zabudowanie rowu Trommelschlag w Austrii dolnej	32.000 „	16.000 „
30.	„ potoków w Bol na wyspie Brazza (Dalmacya)	51.500 „	25.750 „
31.	„ potoku San w Czechach (zasilek dodatkowy)	8.100 „	2.430 „
32.	Drenowanie gruntów w gminach Scharndorf, Höflein i Rohran w Austrii Dolnej	30.000 „	11.400 „
33.	Rozszerzenie przekopu Adygi pod Trydentem (Tyrol)	47 000 „	23.500 „
34.	Korekcyja rowu Gans w Austrii dolnej	18.000 „	5.400 „
35.	Osuszenie gruntów w Nieder-Edlitz w Austrii dolnej	15.000 „	4.500 „
36.	Regulacya rowu Neuriss w Austrii dolnej	18.000 „	5.400 „
	Razem	9,037.003 „	3,323.560 „
	do roku 1891	11,631.779 „	4,315.967 „
	Ogółem	20,668.782 „	7,639.527 „

(z wyłączeniem pożyczek i kosztów utrzymania c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudo-
wań potoków górskich).

Z tego wynosi koszt przedsiębiorstw galicyjskich 6,380.627 zł. (wobec 2,407.020 zł. w r. 1891), udział zaś tych przedsiębiorstw w państwowym funduszu melioracyjnym 2,206.719 zł. czyli 28·88% zaangażowanej już sumy 7,639.527 zł. (w obec 787.143 zł. czyli 18·14% w r. 1891).

Jak z powyższego zestawienia okazuje się, uzyskał kraj nareszcie przy pomocy Koła posłów polskich do Rady państwa, oraz przy życzliwości JE. p. Ministra rolnictwa, w ósmym roku istnienia państwowego funduszu melioracyjnego udział w tym funduszu, który odpowiada jego potrzebie, oraz rezolucyi Wysokiego Sejmu z d. 21. stycznia 1887.

Przy tej sposobności uważa Wydział krajowy za wskazane zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu, jak i ogółu rolników w kraju na możliwość uzyskania z państwowego funduszu melioracyjnego zasiłków nie tylko na regulacyą wód, lecz także na drenowanie gruntów co mimo trudności w organizacyi kredytu melioracyjnego dla poszczególnych właścicieli gruntów może się znakomicie przyczynić do rozwoju melioracyi lokalnych, a w szczególności tak potrzebnego w naszym kraju drenowania. Za przykład służyć może w tym kierunku wyszczególnione pod l. 32 powyższego wykazu drenowanie gruntów w gminach Scharndorf, Höflein i Rohrau w Austrii dolnej, którego koszta wedle projektu biura melioracyjnego przy dolno-austriackim Wydziale krajowym wynoszą 30.000 zł. Z tych kosztów przypada 12.000 zł. na wykonanie rowów odpływowych, a 18.000 zł. na drenowanie.

W myśl uchwalonego przez Sejm dolno-austriacki na dniu 4. kwietnia 1892 projektu ustawy, na który zgodziło się c. k. Ministerstwo rolnictwa, pokrywa fundusz krajowy i powiatowy melioracyjny całe koszta wykonania rowów po połowie do kosztów zaś właściwego drenowania przyczyniają się oba wymienione fundusze bezzwrotnym zasiłkiem po 30%.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z d. 11. kwietnia 1893 l. 16.867 z czynności w zakresie budowy wodnych i melioracyi.

./ Allegat 7. 2. Sejm zatwierdza załączoną ./ instrukcyą służbową dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 11. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca
Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Rozporządzenie

wykonawcze do ustawy z dnia 1. września 1892 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 72 o regulacji rzeki Biały z dopływami i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca.

§. 1.

Regulacja rzeki Biały z dopływami, tudzież uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Wisły są przedsiębiorstwem krajowym i mają być wykonane w myśl § 5 ustawy z dnia 1. września 1892 Dz. u. kr. Nr. 72 przez Wydział krajowy przy współdziałaniu Administracji Państwa i Reprezentacji powiatów Tarnowskiego, Grybowskiego i Dąbrowskiego.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacji z obwałowaniem służyć mają zatwierdzone przez Ministerstwo rolnictwa projekty techniczne z r. 1890 mianowicie projekt kraj. biura melioracyjnego dla regulacji rzeki Biały od jazu w Grybowie do ujścia wraz z obwałowaniem dolnego biegu Biały i prawego brzegu Dunajca, projekt zaś sekcji przemyskiej ołżyskiego łożyska technicznego do zabudowań potoków górskich dla regulacji górnego biegu Biały od ujścia potoku Bieskid do jazu w Grybowie, tudzież dla zabudowań potoków górskich. Przy wykonaniu tych projektów winny być jednak uwzględnione zmiany zaszele w międzyczasie w układzie łożyska Biały i jej dopływów, nadto zaś ma być na podstawie zjęć hydrometrycznych ustalonym normalny przekrój rzeki Biały powyżej jazu Grybowskiego.

Regulacja wraz z obwałowaniem obejmuje następujące roboty:

- 1) roboty regulacyjne i ochronne na rzece Białej (przekopy, ubezpieczenia brzegów i wały ochronne od mostu krytego na gościńcu państwowym w Koszycach do ujścia);
- 2) regulację dopływów Biały: Wontoku, Strusinki, Zimnej wody, Radhcy i Karwo-dży korekcyą ujść innych dopływów i zabudowanie ich źródtowisk, o ile te dopływy wywierają wpływ szkodliwy na ustrój rzeki Biały;
- 3) zabudowanie 13 najszkodliwszych potoków górskich w górnem dorzeczu Biały, mianowicie: Bieliczny, potoku Sycholskiego, Niskiego, Banicy, Suchego Czyruy, Kałynieskówki, Granicznego, Kochanego, Florynki, Bieńzarowy i Pławianki.
- 4) uzupełnienie prawego wału Dunajca na wskazanej powyżej przestrzeni;
- 5) pogłębienie i uzupełnienie głównych rowów osuszających;
- 6) budowę szluz i przepustów tak dla odwodnienia jak i dla kolmatacyi;
- 7) budowę w odciętych starych łożyskach mające na celu przyspieszenie zamulenia i zawiklenie szutrowisk i zalesienie nękich stoków w górskich;
- 8) wreszcie utrzymywanie wszystkich powyższych robót w czasie budowy.

§. 3.

Czas budowy ustanawia się na lat piętnaście, mianowicie od r. 1892 do r. 1907. W czasie tym wzbronione są wszelkie sprzeczne z projektem budowie prywatne na rzece Białe i dopływach tudzież na prawym wale Dunajca.

§. 4.

Koszta regulacji i obwałowania wraz z wydatkami na poboczne roboty wyszczególnione w §. 2 niniejszego rozporządzenia objęte kosztorysem, tudzież koszta kancelaryjne, komisyjne i wszelkie koszta zarządu, pokryte być mają z funduszu regulacyjnego utworzonego w myśl §. 3. ustawy z dnia 1892 Dz. u. kraj Nr. . . . i nie mogą przekroczyć sumy kosztorysowej 1,789.000 zł.

Zarząd funduszu regulacyjnego spoczywa w rękach Wydziału krajowego który z tego funduszu uskutecznia i zarządza asygnaty.

§. 5.

Oznaczone w §. 3 ustawy z dnia 1892 Dz. u. kr. Nr. datki kraju państwa i powiatów interesowanych mają być wpłacone do funduszu regulacyjnego w sposób następujący:

a) datek funduszu krajowego w kwocie 609.800 zł. w piętnastu ratach rocznych od r. 1892 do r. 1906 z których pierwsze trzy raty przypadające na lata 1892—1894 wynosić mają po 30.000 zł. dalszych zaś 12 rat przypadających za lata 1895—1906 po 43316 $\frac{2}{3}$ zł. w. a.

b) datek państwowego funduszu melioracyjnego w kwocie 894.500 zł. z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia w piętnastu równych ratach rocznych po 5 9633 $\frac{1}{3}$ zł. od r. 1892 r. 1906;

c) datek państwowej dotacji budowli wodnych w kwocie 121200 zł. z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia w piętnastu równych ratach rocznych po 8.080 zł. od r. 1893 do r. 1907;

d) datki funduszy interesowanych powiatów, a mianowicie datek powiatu Tarnowskiego w kwocie 119.000 zł.; datek powiatu Grybowskiego w kwocie 24 800 zł. i datek powiatu Dąbrowskiego w kwocie 19.700 zł., w piętnastu równych ratach rocznych od r. 1893 do r. 1907.

§. 6.

Przypadające na rok 1892 datki funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego mają być uiszczone do funduszu regulacyjnego bezzwłocznie po za twierdzeniu niniejszego rozporządzenia przez Ministerstwo rolnictwa. Dalsze raty coroczne datków kraju i państwa mają być wypłacane z góry po konstytucyjnem zatwierdzeniu preliminarzy krajowego i państwowego, takież zaś raty datków funduszy interesowanych powiatów Tarnowskiego Grybowskiego i Dąbrowskiego w dwóch terminach płatności 1. marca i 1 września każdego roku.

§. 7.

Reprezentacye powiatów konkurujących do kosztów regulacji i obwałowania upoważnione są ściągnąć w czasie budowy przypadające na fundusze powiatowe datki z właścicieli interesowanych gruntów i zakładów w myśl §. 66 kraj. ustawy wodnej z dnia 14 marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38, a mianowicie:

a) datki konkurencyjne do kosztów obwałowania na podstawie oznaczonego przez właściwą władzę polityczną okręgu konkurencyjnego, tudzież założonego w tym celu katastru konkurencyjnego.

b) datki konkurencyjne do kosztów budowli regulacyjnych w miarę postępu budowy na podstawie każdorazowego orzeczenia władzy politycznej.

§. 8.

Prowadzenie robót regulacyjnych i wałowych oraz pełnienie służby techniczno-administracyjnej porucza Wydział krajowy dwom urzędnikom technicznym krajowego biura melioracyjnego pod naczelnym kierunkiem każdorazowego dyrektora tego biura.

Jeden z tych kierowników budowy prowadzi będzie roboty regulacyjne na rzece Białe, postępując z budową z dołu do góry, drugi zaś budowę prawego wału Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach w dół. Po ukończeniu robót wałowych nad Dunajcem obejmie drugi kierownik budowy prowadzenie robót regulacyjnych na Białe w powiecie Grybowskim.

Roboty przy zabudowaniu potoków górskich prowadzi będzie wyznaczony przez Ministerstwo rolnictwa technik lasowy pod kierunkiem naczelnika sekcji przemyskiej ek. oddziału leśno technicznego dla zabudowań potoków górskich.

Pomocników technicznych i rachunkowych powołuje Wydział krajowy. Dozorców przy robotach przyjmują w miarę potrzeby kierownicy budowy, nie przekraczając liczby maksymalne tychże mającej się unormować przez Wydział krajowy i wyznaczają im odpowiednie płacy miesięcznie do wysokości 30 zł. w. a.

W razie polepszenia płac dozorców, lub też podwyższenia unormowanej ich liczby potrzebnem jest w tym kierunku zezwolenie Wydziału krajowego.

W nagłych wypadkach może nastąpić przyjęcie dozorców po nad przepisaną liczbę, jednakże za dodatkowem jak najrychlejszem usprawiedliwieniem tego zarządzenia przed Wydziałem krajowym, przyczem natomiast zbędni dozorczy mają być od służby uwolnieni.

Z dniem przybycia do przydzielonego sobie perymetra melioracyjnego otrzymują kierownicy budowy za czas czynności w tym perymetrze tj. do terminu zastanowienia robót, mającego się oznaczyć przez Wydział krajowy zamiast dyet i kosztów podróży w obrębie pola roboczego stały dodatek budowlany miesięczny odpowiadający trzydziestokrotnej wysokości dyet.

O ile czas, za który dodatek budowlany ma być wypłacony, zawiera ułamki miesiąca, należy za takowy obliczyć dodatek według trzydziestej części powyższej kwoty. Za podróże do pola roboczego i z powrotem do stałego miejsca urzędowania lub statyi zimowej wyznaczonej po za obrębem pola roboczego otrzymują kierownicy budowy wynagrodzenie kosztów podróży i dyety, za podróże zaś podjęte w czasie budowy w interesie służbowym po za pole robocze tylko wynagrodzenie kosztów podróży według wymiaru ustanowionego dla odnośnej kategorii urzędników.

Dodatki budowlane, dyety i kszta podróży kierowników budowy, stała płaca tychże za czas budowy, pobory dozorców i sił pomocniczych, jak w ogóle wszystkie kszta zarządu i kierownictwa budowy pokryte będą z funduszu regulacyjnego.

Udzielanie innych w powyższych postanowieniach nieprzewidzianych wynagrodzeń i renumeracyi zależnem jest od poprzedniego zezwolenia Ministerstwa rolnictwa.

§. 9.

Do prowadzenia administracji i rachunkowości przy robotach własnego zarządu tudzież do uskuteczniania wypłat należności drobnych przedsiębiorców może Wydział krajowy ustanowić dla każdej poszczególnej sekcji rzeki z pomiędzy osobistości obznajomionych z miejscowymi stawkami i cenami osobnych delegatów, którym w zarządzie budowy przysługuje głos doradczy.

Delegaci Wydziału krajowego utrzymują u siebie kasę funduszków przez Wydział krajowy na budowę wyasygnowanych, znoszą się w sprawach im poruczonych bezpośrednio z Wydziałem krajowym, jako zawiadujący zaś funduszem na budowę przeznaczonym odpowiedzialnymi są przed Wydziałem krajowym za całość i należyte użycie tego funduszu.

Delegaci Wydziału krajowego mają prawo do żądania zwrotu poniesionych w gotówce kosztów podróży z funduszu regulacyjnego a mianowicie: przy podróżach koleją żelazną należyłości II. klasy, przy podróżach drogowej 13,2 ct. za kilometr, przy komisjach zaś po za miejscem zamieszkania, oprócz tego kosztów utrzymania w kwocie 5 zł. dziennie.

§. 10.

Kierownicy budowy, do których należy rozkład robót ich kierownictwo i staranie o należyte i ekonomiczne przeprowadzenie regulacji, odpowiedzialni są wobec Wydziału krajowego za wykonanie budowy.

Kierownicy budowy znoszą się bezpośrednio z Wydziałem krajowym, informują go dokładnie o postępie robót za pomocą peryodycznych raportów, a w wypadkach nagłości czynią zarządzenia pod własną odpowiedzialnością i usprawiedliwiają takowe wobec Wydziału krajowego.

Kierownicy budowy przeprowadzają potrzebne zdjęcia terena i rzeki, wypracowują szczegółowe projekty regulacyjne zwłaszcza tych przestrzeni rzeki, gdzie nastąpiły zmiany, sporządzają warunki budowy i dostawy, przeprowadzają rozprawy ofertowe, przedkładają Wydziałowi krajowemu wnioski w sprawie przyjęcia ofert, na podstawie zaś uchwał Wydziału krajowego zawierają z przedsiębiorcami umowy o roboty i dostawy i czuwają nad ścisłym wypełnieniem zobowiązań przedsiębiorców i dostawców.

Szczegółowe projekty regulacyjne wraz z programem robót na rok następny, niemniej też zmiany projektu służącego za podstawę wykonania robót mają być przedkładane do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu w porozumieniu z Namiestnictwem. Zmiany naruszające podstawę hydrotechniczną projektu wymagają nadto zatwierdzenia Ministerstwa rolnictwa.

Kierownicy budowy koramizują kwity delegatów na asygnowane przez Wydział krajowy zaliczki, sprawdzają i podpisują wszystkie dokumenty, na podstawie których Wydział krajowy za pośrednictwem odnośnych urzędów podatkowych lub delegatów skutecznia wypłaty, prowadzą dzienniki swych korespondencyj, dzienniki narzędzi, sprzętów i materiałów, listy wypłat, wykazy należyłości za dostarczone materiały i wykonane roboty i dziennik budowy; utrzymują w porządku akta budowy (plany, kosztorysy, raptularze, korespondencye przychodzące na bruliony korespondencyj wychodzących, wszelkie protokoły, wykazy i t. p.), a co miesiąc (najdalej w dniu 15. następnego miesiąca) przedkładają Wydziałowi krajowemu sprawozdanie o postępie budowy, do którego dołączają wykaz postępu robót sporządzony na podstawie dziennika budowy i wyciągi z dziennika kasowego.

§. 11.

Przed rozpoczęciem budowy wyda kompetentna władza polityczna na żądanie kierownika budowy orzeczenie po myśli §. 86. kraj. ustawy wodnej co do potrzeby i rozciągłości służebności lub ustąpienia gruntów, a mianowicie, które obce grunta, materiały i t. p. dla celów regulacji, jakie służebności na gruntach nadbrzeżnych dla ochrony budowli regulacyjnych i na jak długi czas są potrzebne.

Wykupno gruntów lub też czasowe ich zajęcie dla wykonania robót, jak: przekopów, szkarp brzegów, wałów ochronnych, rowów materiałowych, ścięcia darni, dróg dojazdowych, placów składowych i roboczych i t. p. zarówno jak wydobywanie materiałów budowlanych, odbywać się będzie wedle odnośnych przepisów kraj. ustawy wodnej, w którym to celu kierownik budowy dostarczyć winien władzy politycznej odpowiednich kopii map katastralnych, na których grunta zajęć się mające oznaczyć należy kolorem (karminem), wraz z wykazami powierzchni gruntów, liczb, parcel, rodzaju uprawy i nazw właścicieli.

Co do wysokości mającego się wypłacić odszkodowania, winien kierownik budowy

z delegatem odnośnego Wydziału powiatowego starać się przedewszystkiem zawrzeć z właścicielem nieruchomości lub też jego prawnym albo sądowym zastępcą dobrowolną ugodę, która wymaga zatwierdzenia Wydziału krajowego.

W razie nie dojścia do skutku ugody, ma być oznaczoną jakość i wysokość odszkodowania po myśli postanowień §. 87. kraj. ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 (Dz. ust. kr. Nr. 38) przez władzę polityczną, a jeżeli się interesowani tem nie zadowolnią, przez sądowe oszacowanie.

Postanowienia tego §. kraj. ustawy wodnej znajdują także zastosowanie co do złożenia lub zabezpieczenia odszkodowania.

§. 12.

Przy odebraniu w posiadanie fizyczne wszelkich realności na rzecz budowy, tak czasowo jak i wieczyście wywłaszczonych, lub też bezpłatnie odstąpionych, spíše kierownik budowy protokół odbioru, w którym należy się odwołać do odnośnego aktu wywłaszczenia lub darowizny.

Grunta uzyskane w drodze umów, wywłaszczeń lub też regulacji, (stałe łożyska) należy ograniczyć i zainstabulować na rzecz przedsiębiorstwa regulacyjnego.

§. 13.

Wykonanie robót ziemnych przy budowie wałów i w przekopach, tudzież zabudowań potoków górskich, odbywać się ma z reguły w zarządzie własnym, przyczem zaleca się przedewszystkiem robota za wynagrodzeniem od wymiaru.

Wykonanie budowli regulacyjnych, tudzież obiektów w wałach mogą być oddane w przedsiębiorstwo, przyczem mają być przedewszystkiem uwzględnieni interesowani właściciele gruntów nadbrzeżnych.

Wydział krajowy jest upoważnionym oddać wykonanie robót ziemnych przy wałach, tudzież przeprowadzenie wykupna gruntów i odszkodowań pod wały konkurującym powiatom Tarnowskiemu i Dąbrowskiemu w obrębie ich terytorium za sumę ryczałtową wykazaną w kosztorysie. Ewentualne przekroczenie kosztów preliminowanych na ten cel winny jednak w takim razie pokryć wyłącznie fundusze tych powiatów.

Wyплаты odbywać się mają na podstawie list płacy, tudzież wykazów należności sprawdzonych i podpisanych przez odnośnego kierownika budowy.

W miarę postępu robót i dostaw może Wydział krajowy udzielać przedsiębiorcom częściowych wypłat na poczet należności, przyczem jednak z każdorazowej sumy należności potrącać należy 10% na ratę kolaudacyjną.

§. 14.

Dla uwidocznienia postępu budowy mają być prowadzone dzienniki budowy wraz z poddziennikami dla każdego obiektu (szluzu lub przepustu), w których oprócz wykonanych codziennie robót, mają być zamieszczone następujące daty:

1. stan powietrza;
2. stan wody w rzece, w którym to celu w pobliżu placu budowy należy ustawić tymczasowy wodoskaz;
3. liczba robotników według poszczególnych kategorii, oraz ilość fur;
4. oznaczenie miejsc, w których wykonują się roboty, oraz opisanie prowadzonych robót, tudzież początek i koniec robót;
5. odbiór materiałów budowlanych;
6. zmiany zaszłe w łożysku rzeki i wpadających do niej potoków, oraz ewentualna

potrzeba zmiany w projekcie, przy równoczesnem zamieszczeniu szkicu w dzienniku i podaniu zwiększenia lub zmniejszenia kosztów;

7. wszystkie momenty i wydarzenia, które mogą mieć wpływ na budowę, szczególnie zaś spis szkód wyrządzonych wielką wodą;

8. polecenia ustne lub pisemne wydane przedsiębiorcom lub dostawcom;

9. uwagi poczynione przez delegowanego od czasu do czasu przez Wydział krajowy dla kontroli technicznej inżyniera.

Dzienniki budowy mają być z końcem każdego miesiąca zamknięte, przedsiębiorcom do przejrzania udzielone i podpisane, po ewentualnem wciągnięciu podniesionych przez nich zarzutów.

§. 15.

Dla ubezpieczenia robotników od wypadków i choroby utworzone będą w myśl §. 57 ustawy z dnia 28. grudnia 1887 Dz. u. p. Nr. 1. ex 1888, tudzież §. 54. ustawy z dnia 30. marca 1888 Dz. u. p. Nr. 33 osobne kasy, dla których wydane zostaną przez Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem statuta zatwierdzone przez Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa.

Dla ułatwienia rachunkowości i możliwego zredukowania kosztów zarządu datki asekuracyjne do tych kas opłacać będzie wyłącznie fundusz regulacyjny przy zupełnem uwolnieniu robotników od uiszczenia przepisanych ustawami opłat.

Zapasy tych kas pozostałe po ukończeniu budowy wpłyną od funduszu konserwacyjnego regulacji Białej i obwałowania prawego brzegu Dunajca.

§. 16.

Tak Administracyi państwa, jak i Reprezentacyom interesowanych powiatów przysługuje prawo przekonywać się każdego czasu, za pośrednictwem swych organów technicznych, względnie delegatów, o postępie robót i jakości wykonania.

W tym celu znajdujące się na miejscu, a zajęte wykonaniem robót organa, są obowiązane udzielić wszelkich żądanych wyjaśnień, tak delegatom Administracyi państwa jak i Reprezentacyj powiatowych.

§. 17.

Z końcem każdorocznego okresu budowy mają zażądać kierownicy budowy kolaudacyi robót, którą przeprowadza komisya składająca się:

a) z technika delegowanego przez Namiestnictwo tudzież technika Wydziału krajowego;

b) z kierownika budowy;

c) z delegata interesowanej Reprezentacyi powiatowej.

Z tych członków komisyi mają jednak tylko technicy pod a) wymienieni głos rozstrzygający.

Komisya ogląda i bada wykonane roboty w ogólności, szczegółową zaś kolaudacyę wykonanych robót przeprowadzają wspólnie technicy pod a) wymienieni.

Koszta kolaudacyi pokrywa fundusz regulacyjny.

Protokół kolaudacyjny, zbadany przez Wydział krajowy i Namiestnictwo, udziela się do wiadomości Ministerstwa rolnictwa i spraw wewnętrznych a dopiero wtedy, kiedy ze strony tych Ministerstw nie będą podniesione zarzuty, nastąpić może wypłata przedsiębiorcom zatrzymanych rat kolaudacyjnych.

§. 18.

Kierownik budowy zajmie się po upływie każdorocznego okresu budowy wypracowaniem sprawozdania dorocznego z czynności budowlanej, które ma wykazać rezultaty robót, wartość budowy, obliczoną na podstawie wykazów brylowatości i analizy ceu jednostkowych, tudzież inne ważniejsze spostrzeżenia co do budowy. Sprawozdanie to przedstawi Wydział krajowy za pośrednictwa Namiestnictwa Ministerstwu rolnictwa.

§. 19.

Ostateczne zarachowanie w księgach wszystkich dochodów i wydatków funduszu regulacyjnego, prowadzi Wydział krajowy za pośrednictwem swego oddziału rachunkowego; z końcem każdego roku, a najdalej do 1. marca następnego roku udziela Namiestnictwu zamknięcie rachunków, a na żądanie tegoż zezwala na wglądnięcie w rachunki szczegółowe.

Odpis zamknięcia rachunkowego udziela Wydział krajowy także odnośnemu Wydziałowi powiatowemu, kierownikowi budowy, ewentualnie delegatowi.

Jeżeli w przeciągu dwóch miesięcy, ani Namiestnictwo, ani Wydział powiatowy nie podniosą zarzutów, uważa się rachunek za przyjęty.

Zarzuty podniesione usprawiedliwia Wydział krajowy przedstawieniem stanu rzeczy i motywów, w razie zaś gdyby to nie skutkowało, przedkłada sprawę do rozstrzygnięcia Ministerstwu rolnictwa.

§. 20.

Przy robotach własnego zarządu należy się zastosować pod względem rachunkowym do instrukcyi rachunkowej, wydanej dla krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych, z dnia 18. listopada 1887 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 68

Instrukcyja techniczna dla kierowników budowy wydana zostanie przez Wydział krajowy w porozumieniu z o. k. Namiestnictwem.

Lwów, dnia 1892.

C. k. Namiestnik:

Badeni w. r.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w r.

Członek Wydziału krajowego:

Wereszczyński w. r.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 24. marca 1893 L. 21.637 do
Wydziału krajowego.

Reskryptem z 3. marca b. r. L. 20.579/92 oznajmiło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa w porozumieniu z Wysokiem c. k. Ministerstwem spraw wewnętrznych w sprawie projektu rozporządzenia wykonawczego do ustawy o regulacji rzeki Białej z dopływami i o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca, do którego to projektu obok dołączonego odnosi się szacowna odezwa z 4 października 1892 L. 47.513 co następuje: Jak już zauważano w reskrypcie ministeryalnym z 8. listopada 1892 L. 18.661 (intymowanym Świątnemu Wydziałowi krajowemu tut. odezwą z 26. listopada 1892 L. 93 259), który odnosi się do zabudowań potoków górskich w powiecie Turczańskim i dorzeczu Skawy, należy pod względem wykonania robót około zabudowań potoków górskich przez c. k. oddział leśno techniczny ustanowić normy odmienne od tych, które stosowane bywają przy robotach regulacyjnych, wykonywanych przez krajowe organa techniczne. Z uwagi na tę okoliczność byłoby wskazaniem wydać się mające rozporządzenie wykonawcze podzielić na trzy części.

Pierwsza część: „Ogólne postanowienia“ obejmowałyby §§. 1—7, i 15 i 19. załączonego projektu z uwzględnieniem zmian poniżej określonych, druga część „Postanowienia o wykonaniu robót regulacyjnych i obwałowania mieściłaby w sobie §. 8—14. następnie 16—18 i §. 20. projektu, również z uwzględnieniem zmian poniżej omówionych podczas gdy do trzeciej części: „Postanowienia o zabudowaniu potoków górskich“ przyjąłoby należało w odpowiednim sformułowaniu te normy, które powołanym wyżej reskryptem Wysokiego c. k. Ministerstwa z 8. listopada 1892 L. 18.661 ustanowione zostały dla projektu tyżącego się zabudowania potoków górskich w powiecie Turczańskim i dorzeczu Skawy z opuszczeniem jednak §. 2 i 3 tego projektu nadesłanego przez Ministerstwo. Co do poszczególnych postanowień, które według powyższych wskazówek należałoby przyjąć z projektu Świątnego Wydziału krajowego do pierwszej i drugiej części nowego projektu, względnie co do poczynić się mających zmian zauważało Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa co następuje:

Drugi następ §. 3. miałby odpaść, ponieważ ograniczenia w tym §. wzmiankowane w razie gdyby wniesiony został projekt na budowę prywatne i tak musiałyby stanowić przedmiot postępowania po myśli przepisów ustawy wodnej względnie ustawy z 30. czerwca 1884. Dz. p. p. Nr. 117. Względem prelininowania rocznych rat zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego, które według wniosku Świątnego Wydziału krajowego zawartego w szacownej odezwie z 4. października 1892 L. 47 513 wymierzone być mają odmiennie od postanowień załączonego projektu t. j. w latach 1892—1894 w wysokości 44.006 zł. rocznie, zaś w następnych 12 latach w wysokości 63 540 zł. 16 ct. rocznie, nie podniosło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zarzutów. Co do unormowanej §. 5. alinea c) spłaty datku z państwowej dotacyi budowli wodnych do kosztów regulacyi koryta rzeki Białej oznajmiło Wysokie c. k. Mini-

sterstwo spraw wewnętrznych, że wobec tego, iż pierwsze raty datków z funduszu melioracyjnego i krajowego wstawione już za r. 1892 do budżetów, zaś pierwszą ratę datku z dotacyi budowli wodnych (przy ustanowieniu 15-letniego czasu budowy) preliminowano dopiero na rok 1893, datek ten ma być rozdzielony na 14 lat i że stosownie do tego wstawiono już do preliminarza państwowego za rok 1893 kwotę 8 660 zł.

Wskutek tego powinnaby alinea c) § 5. opiewać jak następuje: c) Datek z państwowej dotacyi budowli wodnych w kwocie 121.200 zł. z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia, w czternastu ratach rocznych po mniej więcej 8.660 zł. od r. 1893 do r. 1906“, która to stylizacya odpowiadać będzie intencyom tak Wysokiemu c. k. Ministerstwu Skarbu jakoteż kraju, niemniej odpowie sposobowi traktowania tych kredytów, przyjętemu przez Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewn — § 6. należałoby o ile odnosi się do spłaty rat datku z funduszu melioracyjnego, sformułować stosownie do kilkakrotnie wyrażonego żądania Wysokiego c. k. Ministerstwa Skarbu w sposób wskazany odezwą tut. z 26. września 1892 L. 67.074 mianowicie umieścić dodatek, że wypłata wspomnianych rat ze Skarbu państwa nastąpi tylko wtedy i o tyle o ile raty te potrzebne będą rzeczywiście do wykonania przedsięwzięcia wedle programu, oraz, że raty te będą asygnowane wówczas, kiedy odnośne raty zasiłku krajowego i datki stron interesowanych wypłacone zostaną do funduszu regulacyjnego. W § 7. należałoby umieścić postanowienie dodatkowe tej treści, że spłata zapadłych datków interesowanych powiatów nie może być zawisłą od poprzedniego ściągnięcia datków konkurencyjnych od stron prywatnych.

Uwaga Świetnego Wydziału krajowego do §. 5. i 6. co do niemożności spłaty datków interesowanych powiatów przed uiszczeniem pierwszej raty datku funduszu melioracyjnego stała się bezprzedmiotową wobec tekstu § 6 powyżej oznaczonego, gdyż wedle tego tekstu wymaga się tylko równocześnie z asygnacją datku państwowego, aby wpływały korespondujące t. j. na ten sam rok przypadające datki powiatów interesowanych.

Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zauważało przytem, że o ile w ciągu roku poszczególne kwoty z datku państwowego mają być zaasygnowane, uwzględnione będą od wypadku do wypadku uzasadnione wnioski Świetnego Wydziału krajowego. Przeciw postanowieniom §. 9 podniosło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa ten zarzut, że wkłada się niemi zawsze jeszcze na delegata Świetnego Wydziału krajowego taką odpowiedzialność, która nie da się usprawiedliwić wobec przyznanego mu zakresu działania. Nie uchodzi bowiem, aby delegata który w kierownictwie budowy słusznie ma tylko głos doradczy, czynić odpowiedzialnym za właściwe celowi użycie funduszu budowy, skoro kierownik budowy zupełnie nie zawisły od tego delegata i tak w myśl §. 10. projektu starać się ma o ekonomiczne przeprowadzenie regulacyi a względnie jest za to odpowiedzialny. Odnośny §-graf rozporządzenia wykonawczego miałby więc opiewać: §. 9. „dla pomocy kierowników budowy w sprawach administracyjnych jako to dla interwencyi przy rozprawach o odszkodowanie za zajęte grunta, przy ugodach o cenę materiałów i robocizny i t. p. niemniej dla prowadzenia ksiąg podczas budowy ustanawia Wydział krajowy według potrzeby i własnego uznania delegatów zaufania godnych z miejscowymi stosunkami i cenami obznajomionych, którym w kierownictwie budowy przysługuje głos doradczy. Ci delegaci przechowują u siebie fundusze przez Wydział krajowy na budowę asygnowane i zarządzają nimi, znoszą się w wszystkich im poruczonych bezpośrednio z Wydziałem krajowym i są odpowiedzialnymi za całość tych funduszy“ jakoteż za odpowiednie, i udokumentowane wyrachowanie się z wydatków poczynionych z tych funduszy. Ustępy §§. 8. i 13. alinea 1. odnoszące się do zabudowań potoków górskich mają odpaść ze względu na poprzednie w tym kierunku poczynione uwagi. Treść §. 15. dała Wysokiemu c. k. Ministerstwu spraw wewn. powód, do następujących uwag:

1. Co do ubezpieczenia od choroby. Założenie osobnych kas dla chorych przy budowie w myśl §. 54. ustawy o ubezpieczeniu robotników na wypadek choroby nie na-

trafia na żadne przeszkody, jednak przewidziana w §. 15. projektu ingerencya Wysokiego c. k. Ministerstwa spraw wewn. przy zatwierdzaniu statutów tych kas nie może mieć miejsca, gdyż według §. 57. powołanej ustawy ma władza krajowa we własnym zakresie działania zatwierdzać statuty takiej kasy chorych. Co do końcowego ustępu §. 15. projektu Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewn. zauważało, że zamieszczone tam postanowienie, o ile odnoszą się do kas dla chorych przy budowach nie dadzą się pogodzić z postanowieniem §. 57. ust. 3. l. 2. ustawy o ubezpieczeniu robotników na wypadek choroby, ponieważ w tym ustępie ustawy użycie pozostałości kasowych rozwiązanej kasy chorych przy budowie na rzecz właściciela budowy względnie przedsiębiorcy jest wzbronione. Dwa ostatnie ustępy §. 15. projektu zamieszczone zostały widocznie z tego względu, że zamierzono całkowite uwolnienie ubezpieczonych od uiszczenia datków do kasy chorych o oraz chciano zapobiedz obciążeniu funduszu regulacyjnego ponad koniecznie potrzebną miarą. Taby jednak dało się osiągnąć po myśli §. 57. ustęp 3. p. 1. wspomnianej ustawy przez zaprowadzenie takiego sposobu świadczeń funduszu regulacyjnego do kas chorych przez który wogóle zapobiegłoby się nagromadzeniu większego funduszu rezerwowego w kasach chorych.

Zresztą wskazało Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewn. na tę okoliczność, że już istnieje jedna taka budowlana kasa chorych przy robotach regulacyi rzek a mianowicie zatwierdzona przez c. k. Rząd krajowy w Opawie budowlana kasa chorych przy komisji dla regulacyi Wisły (Baukrankenkasse für die Baubetriebe der Weichsel Regulirungs Commission) której statuta mogłyby służyć za wzór przy założeniu kas chorych o których mowa.

2. Co do ubezpieczenia robotników od wypadków. Przewidziana w §. 15. projektu, założenie osobnego instytutu dla celów ubezpieczenia robotników od wypadków nie jest dopuszczalne w myśl §. 57. ustawy o ubezpieczeniu od wypadków, ponieważ §. 57. powołanej ustawy przewiduje wyłącznie jedynie takich przedsiębiorstw od należenia do założonych w myśl §. 9. wspomnianej ustawy zakładów ubezpieczenia przy których istnieje już taki instytut, odpowiadający wymogom §. 57. ustawy o ubezpieczeniu robotników od wypadków, nie zaś dla takich przedsiębiorstw, przy których podobny instytut miałby być dopiero założony. Takiemu pojmowaniu ustawy Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewn. dało wyraz już w kilku wypadkach a c. k. Trybunał administracyjny wypowiedział tę zasadę w motywach jednego swego orzeczenia, wydanego w ostatnich czasach.

Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewn. nie mogłoby więc dać przyzwolenia, aby w celu założenia osobnego instytutu ubezpieczenia przez będący w mowie fundusz regulacyjny nastąpiło wyłączenie ubezpieczenia od wypadków robotników zajętych przy przedsiębiorstwie, o którym mowa ze zakładu terytoryalnego dla ubezpieczeń od wypadków we Lwowie.

Pierwsze zdanie w zaproponowanym przez Świetny Wydział krajowy szacowną odezwą z 4. października 1892 L. 47.512 trzecim ustępie §. 16. rozp. wykon. należałoby zmienić w następujący sposób: „Lustracya robót przez delegowanych w tym celu techników rządowych krajowych odbywać się ma według możności co dwa miesiące“. Ustępy 3. i 4. §. 19. należałoby opuścić, a natomiast następujący dodatek umieścić: „Namiestdictwo przedkłada zamknięcie rachunkowe Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia, a ta władza decyduje także o zarzutach podniesionych przez Wydziały powiatowe co do których nie doszło do skutku porozumienie z Wydziałem krajowym. Zawiadamiając o tem Świetny Wydział krajowy, — c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt upraszać o przerobienie załączonego projektu rozporządzenia wykonawczego do ustawy z 1. września 1892. Dz. u. k. N. 72. według powyższych wskazówek i nadesłanie przerobionego w ten sposób projektu w celu wyjednania zatwierdzenia przez Wysokie c. k. Ministerstwa rolnictwa.

P r o j e k t.

Rozporządzenie wykonawcze do ustawy z dnia 19. października 1892
Dz. u. kr. Nr. o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły
między Podgórzem a Niepołomicami.

§. 1.

Uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami wraz z regulacją potoków Śrawy, Drwiny, Zabawy i Podlężówki jest przedsięwzięciem krajowym i ma być wykonanem w myśl §. 7. ustawy z dnia 1892 Dz. u. kr. Nr. , przez Wydział krajowy przy współudziale administracji państwa i stron interesowanych (Wydziału spółki wodnej).

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracji służyć ma projekt techniczny krajowego biura melioracyjnego z r. 1891, zatwierdzony przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, a preliminarz kosztów robót na 218.000 zł. Wydział krajowy jest jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztów budowy.

Projektowana melioracja obejmuje następujące roboty.

- 1) uzupełnienie trzech sekcji prawego wału nadwiślańskiego:
 - a) od Podgórza do ujścia potoku Śrawy;
 - b) od Ujścia Śrawy do ujścia potoku Podlężówki;
 - c) od ujścia Podlężówki do Niepołomic;
- 2) regulacją i obwałowanie wsteczne potoków: Śrawy z Drwiną i Zabawą, tudzież Podlężówki;
- 3) korekcją i pogłębienie głównych rowów osuszających;
- 4) budowę szluz i przepustów tak dla odwodnienia, jak i dla kolmatacyi.

§. 3.

Czas budowy ustanawia się na lat sześć i trwać ma od jesieni r. 1892 do jesieni r. 1898.

W czasie tym wzbronione są wszelkie sprzeczne z projektem prywatne budowle na wale nadwiślańskim, tudzież na objętych projektem dopływach Wisły i rowach osuszających.

§. 4.

Koszta projektowanych robót melioracyjnych, tudzież koszta kancelaryjne, komisyjne i koszta zarządu pokryte będą z funduszu budowy utworzonego w myśl §. 3. ustawy z dnia 1892 Dz. u. kraj. Nr. i nie mogą przekroczyć sumy 218.000 zł.

§. 5.

Zasilki krajowe i państwowe mają być wstawiane do preliminarzy krajowego i państwowego w sześciu równych ratach rocznych od r. 1892 do r. 1897, wypłata zaś tych zasilków do funduszu budowy odbywać się ma w czasie budowy w miarę rzeczywistej potrzeby, dla wykonania robót programem objętych.

§. 6.

Datek konkurencyjny ma być wpłacony przez uczestników spółki do funduszu budowy względnie do kasy krajowej w rocznych równych ratach na dniu 1. lipca każdego roku. Raty zaś zapadłe przed ustanowieniem okręgu konkurencyjnego i zawiązaniem spółki wodnej, mają być natychmiast po ustanowieniu okręgu konkurencyjnego i zawiązaniu spółki wodnej ściągnięte.

Coroczne datki prywatnych stron interesowanych ściągnięte będą w razie potrzeby w drodze politycznej egzekucyi, wedle mającego się założyć katastru konkurencyjnego, lub też za pomocą operacyi kredytowej. W tym drugim wypadku znajdują zastosowanie postanowienia §§. 15. do 19. państwowej ustawy melioracyjnej z dnia 30. czerwca 1884, dz. ust. p. Nr. 116 tak co do zaciągnięcia pożyczki, jak i ściągania datków konkurencyjnych przez c. k. urzędy podatkowe.

§. 7.

Okręg konkurencyjny oznaczonym będzie stosownie do §. 3 ustępu c) specjalnej ustawy krajowej przez właściwą w myśl §. 76 kraj. ustawy wodnej władzę administracyjną.

Ustanowienie miary rozłożenia kosztów, tudzież uregulowania datków konkurencyjnych ma być skutecznym według postanowień §§. 65. i 66. kraj. ust. wodnej przez spółkę a w razie, gdyby się interesowani nie zgodzili, rozstrzyga o tem władza polityczna na podstawie zdania znawców.

§. 8.

Prowadzenie budowy oraz pełnienie służby techniczno-administracyjnej porucza Wydział krajowy zaprzysiężonemu urzędnikowi technicznemu pod nadzorem krajowego biura melioracyjnego, zarząd zaś budowy pod względem administracyjnym i rachunkowym mianowanemu przez siebie dla każdej poszczególnej sekcyi potoku delegatowi, względnie tegoż zastępcy, wspólnie z przeznaczonym do wykonania robót inżynierem.

Pomocników technicznych i rachunkowych mianuje Wydział krajowy. Dozorców przy robotach przyjmuje w miarę potrzeby kierownik budowy, nie przekraczając liczby maksymalnej tychże, mającej się unormować przez Wydział krajowy i wyznacza im odpowiednie płacy miesięczne do wysokości 30 zł.

W razie potrzeby polepszenia plac dozorców, lub też podwyższenia unormowanej ich liczby, potrzebnym jest w tym kierunku zezwolenie Wydziału krajowego.

W nagłych wypadkach może nastąpić przyjęcie dozorców ponad przepisaną liczbę jednakże za dodatkowem jak najrychlejszem usprawiedliwieniem tego zarządzenia przed Wydziałem krajowym, przyczem natomiast zbędni dozorczy mają być od służby uwolnieni. Wszystkie kroki i zarządzenia kierownika budowy w sprawie przyjmowania, wynagradzania i wydalenia dozorców, mają się odbywać w porozumieniu z delegatem Wydziału krajowego.

Z dniem przybycia do przydzielonego sobie perymetra melioracyjnego, otrzymuje kierownik budowy za czas czynności w tym perymetrze t. j. do terminu zastanowienia robót mającego się oznaczyć przez Wydział krajowy, zamiast dyet i kosztów podróży w obrębie pola roboczego stały dodatek budowlany, który wynosi miesięcznie 90 zł. dla inżyniera-asystenta

i elewa technicznego, 120 zł. dla inżyniera II. klasy i inżyniera adjunkta, a 150 zł. dla wyższych urzędników technicznych. O ile czas, za który dodatek budowlany ma być wypłacony zawiera ułamki miesiąca, należy za takowy obliczyć dodatek według trzydziestej części podanej kwoty. Za podróży do pola roboczego i z powrotem do stałego miejsca urzędowania lub stacyi zimowej, wyznaczonej poza obrębem roboczym, otrzymuje kierownik budowy wynagrodzenie kosztów podróży i diety, za podróże zaś podjęte w ozasie budowy w interesie służbowym po za pola robocze, tylko wynagrodzenie kosztów podróży, według wymiaru ustanowionego dla odnośnej kategorii urzędników krajowych.

Delegat Wydziału krajowego ma prawo do żądania zwrotu poniesionych w gotówce kosztów podróży, a mianowicie: przy podróżach koleją żelazną należności II. klasy, przy podróży drogowej 13.2 ct. za 1 kilometr, przy komisjach zaś po za miejscem jego zamieszkania oprócz tego kosztów utrzymania w kwocie 5 zł. dziennie.

Dodatki budowlane, diety i koszta podróży kierownika budowy, płaca tegoż w czasie budowy, zwrot kosztów podróży i utrzymania delegata, pobory dozorców i pomocniczych sił, jak w ogóle wszystkie koszta zarządu i kierownictwa budowy, pokryte będą z funduszu budowy.

Udzielanie innych, w powyższych postanowieniach nieprzewidzianych wynagrodzeń i remuneracyi, zależnem jest od poprzedniego zezwolenia Minist. rolnictwa.

§. 9.

Delegat Wydziału krajowego, względnie jego zastępca czuwa nad ogólnym postępowaniem budowy, utrzymuje u siebie kasę funduszu przez Wydział krajowy na budowę wyasygnowanych, i znosi się we wszystkich sprawach administracyjnych, dotyczących budowy, bezpośrednio z Wydziałem krajowym, jako zawiadujący zaś funduszem na budowę przeznaczonym, odpowiedzialnym jest w obec Wydziału krajowego za całość i należyte użycie funduszu do swej dyspozycyi udzielonych. Sposób użycia tych funduszu i usprawiedliwienia poczynionych wydatków, określa szczegółowa instrukcja rachunkowa.

Umowy o roboty i dostawy, które nie przechodzą 500 zł., a przytem są tak nagłe, że ich zrealizowanie nie może być wstrzymane do nadejścia decyzji Wydziału krajowego, zawiera z przedsiębiorcami delegat wspólnie z kierownikiem budowy i oddaje takowe do wykonania za dodatkowem jak najspieszniejszym usprawiedliwieniem w obec Wydziału krajowego.

Wszelkie inne umowy i oferty przedsiębiorców, szczególnie odnoszące się do budowy obiektów, jak mostów, szluz i przepustów, przedstawia delegat wraz z kierownikiem budowy przed rozpoczęciem robót Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

§. 10.

Kierownik budowy, do którego należy rozkład robót, ich kierownictwo i staranie o należyte i ekonomiczne przeprowadzenie całej melioracyi, jest odpowiedzialny w obec Wydziału krajowego za wykonanie budowy.

Tenże znosi się bezpośrednio z Wydziałem krajowym w sprawach budowlanych, przedkłada peryodyczne sprawozdania o postępie robót, a w wypadkach niecierpiących zwłoki, czyni zarządzenia pod własną odpowiedzialnością i usprawiedliwia takowe bezzwłocznie w obec Wydziału krajowego.

W szczególności kierownik budowy koramizuje kwity delegata, za którymi tenże podnosi z właściwego c. k. Urzędu podatkowego lub z kasy krajowej zaliczki z kredytów przez Wydział krajowy otworzonych, a to w celu utrzymania dokładnej ewidencji funduszu, na budowę użyć się mających.

Kierownik budowy sprawdza i podpisuje również wszystkie dokumenty, na podstawie których delegat ma uskuteczniać wypłaty, prowadzi sam lub za pośrednictwem podwładnych

organów dziennik swych korespondencyj, dzienniki narzędzi, sprzętów i materyałów, listy wypłat, wykazy należności za dostarczone materyały i wykonane roboty i dziennik budowy; utrzymuje w porządku akta budowy, plany, kosztorysy raptularze, korespondencye przychodzące, oraz bruliony korespondencyi wychodzących, wszelkie protokoły, wykazy itp.) a co miesiąc (najdalej w dniu 15. każdego następnego miesiąca) przedkłada Wydziałowi krajowemu sprawozdanie o postępie budowy, do którego dołącza wykaz postępu robót, sporządzony na podstawie dziennika budowy i wyciągi z dziennika kasowego.

§. 11.

W razie, gdyby w czasie budowy okazała się potrzeba zmiany w projekcie służącym za podstawę wykonania robót, lub też strony interesowane tej zmiany zażądały, winien kierownik budowy przedłożyć odpowiedni wniosek z planami i kosztorysami Wydziałowi krajowemu, który takowy udzieli Namiestnictwu dla wspólnej narady, a następnie ostatecznego zatwierdzenia. W naradzie tej weźmie udział projektant oraz inżynier rządowy.

Przez podobne zmiany projektu nie może być jednak w żadnym wypadku spowodowanem przekroczenie preliminowanych kosztów, a w razie, gdyby te zmiany miały dotknąć podstawy hydrotechnicznej zatwierzonego projektu, mają takowe być przedłożone c. k. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia.

§. 12.

Przed rozpoczęciem budowy wyda kompetentna władza polityczna na żądanie delegata Wydziału krajowego i kierownika budowy orzeczenie po myśli § 86 kraj. ustawy wodnej co do potrzeby i rozciągłości służebności lub ustąpienia gruntów, a mianowicie, które obce grunta, materyały i t. p. dla celów regulacyi, jakie służebności na gruntach nadbrzeżnych dla ochrony budowli regulacyjnych i na jak długi czas są potrzebne.

Wykupno gruntów lub też czasowe ich zajęcie dla wykonania robót jak: przekopów, szkarp, brzegów, wałów ochronnych, rowów materyałowych, ścięcia darni, dróg dojazdowych placów składowych i roboczych i t. p. zarówno jak wydobywanie materyałów budowlanych odbywać się będzie wedle odnośnych przepisów kraj. ustawy wodnej, w którym to celu kierownik budowy dostarczyć winien władzy politycznej odpowiednich kopii map katastralnych, na których grunta zająć się mające oznaczyć należy kolorem (karminem) wraz z wykazaniem powierzchni gruntów, liczb parcel, rodzaju uprawy i nazw właścicieli.

Co do wysokości mającego się wypłacić odszkodowania, winien delegat wraz z kierownikiem budowy, tudzież delegatem stron interesowanych (wydziału spółki) starać się przede wszystkim zawrzeć z właścicielem nieruchomości lub też jego prawnym albo sądowym zastępcą dobrowolną ugodę, która wymaga zatwierdzenia Wydziału krajowego.

W razie nie dojścia do skutku ugody, ma być oznaczoną jakość i wysokość odszkodowania po myśli postanowień §. 87. kraj. ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 (Dz. ust. kraj. Nr. 38.) przez władzę polityczną, a jeżeli się interesowani tem nie zadowolnią, przez sądowe oszacowanie.

Postanowienia tego paragrafu kraj. ust. wodnej znajdują także zastosowanie co do złożenia lub zabezpieczenia odszkodowania.

§. 13.

Przy odebraniu w posiadanie fizyczne wszelkich realności na rzecz budowy tak czasowo jak i wieczysto wywłaszczonych, lub też bezpłatnie odstąpionych, spisze delegat wraz z kierownikiem budowy protokół odbioru, w którym należy się odwołać do odnośnego aktu wywłaszczenia lub darowizny.

Grunta uzyskane w drodze umów, wyłączeń lub też regulacji (stare łożyska) należy ograniczyć i zainstalować na rzecz przedsiębiorstwa (funduszu konserwacyjnego).

§. 14.

Po zbadaniu wszelkich okoliczności, mających wpływ na ilość robotników, których równocześnie przy budowie zająć będzie można, sporządzi kierownik budowy wykaz potrzebnych narzędzi do sprawienia, zakupi takowe wspólnie z delegatem, oraz najmie odpowiedni i zamknięty skład, lub zarządzi wybudowanie stosownej szopy zamykanej.

Z końcem corocznego peryodu budowy, należy przedkładać Wydziałowi krajowemu dziennik narzędzi i sprzętów z oznaczeniem ich ubytku, przybytku i stanu, w jakim się znajdują.

§. 15.

Materyały mogą być dostarczane w drodze przedsiębiorstwa, lub we własnym zarządzie.

Warunki dostawy w drodze przedsiębiorstwa pod względem ilości i jakości materyałów, tudzież terminów częściowe i ostateczne, winne być szczegółowo wskazane w dotyczących umowach i kontraktach, spisanych wedle udzielonego przez Wydział krajowy formularza.

Delegat wspólnie z kierownikiem budowy czuwa nad należytem uskutecznieniem dostawy i ścisłym wypełnieniem wszystkich zobowiązań przedsiębiorców.

W razie zwłoki w dostawie, delegat na wniosek kierownika budowy stosuje do przedsiębiorców rygory kontraktowe tak pod względem kar pieniężnych, jakoteż uzupełnienia częściowych dostaw na koszt i stratę przedsiębiorców.

Jeżeli przedsiębiorcy nie wypełnią zobowiązań kontraktowych w terminie ostatecznym, a powyższe środki przynaglające okażą się niedostatecznymi, w takim razie odniesie się delegat w porozumieniu z kierownikiem budowy do Wydziału krajowego celem uznania przedsiębiorców za kontraktolomnych z zastosowaniem wszystkich następstw w tym wypadku przewidzianych.

Przy dostarczaniu materyałów we własnym zarządzie, kierownik budowy oznaczy i obliczy ilość potrzebnych materyałów na podstawie kosztorysów biura melioracyjnego, zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, a delegat w porozumieniu z kierownikiem budowy zakupi i dostarczy rzeczony materyały; przyczem największą baczność zwracać należy na dobrotę materyałów w ogóle i na zimowe cięcie drzewa w szczególe i starać się o nabycie materyałów pod jak najkorzystniejszymi warunkami.

Kierownik budowy winien prowadzić dziennik przychodu i rozochodu materyałów celem utrzymania należytej ewidencji, a zarazem dopilnować należytego składania materyałów.

§. 16.

Wykonanie robót ma się odbywać w zarządzie własnym, przyczem zaleca się przede wszystkim robotą za wynagrodzeniem od wymiaru, a robotą za wynagrodzeniem dziennem tylko w takich wypadkach, gdyby jej przeprowadzenie za wynagrodzeniem od wymiaru było niemożliwe.

Wyплаты odbywają się na podstawie list płacy sprawdzonych i podpisanych przez kierownika budowy.

Częściowe roboty mogą być oddane w przedsiębiorstwo, bądź w drodze licytacji, bądź też akordów, w którym to wypadku robotą jest właściwie robotą wymiarową, z tą jednak różnicą, iż wykonywa się na podstawie umów pisemnych, zawartych w myśl §. 9., a wypłaty uskuteczniają się na podstawie wykazów należytości przez kierownika budowy sporządzonych, w terminach umową wskazanych i pod warunkami tamże zastrzeżonymi.

W szczególnych wypadkach miejscowymi stosunkami spowodowanych, mogą przy budowie być zastosowane obszerniejsze przedsiębiorstwa.

W takim razie Wydział krajowy rozpisuje licytację bądź to w Wydziale krajowym we Lwowie, bądź też we właściwych Wydziałach powiatowych.

Jeżeli rozprawa licytacyjna odbywa się w biurze Wydziału powiatowego, winien być przy niej obecnym delegat lub kierownik budowy, a rezultat licytacji, tudzież spisane po przyjęciu najkorzystniejszych ofert kontrakty z przedsiębiorcami, mają być przedłożone do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu.

W kontraktach wykazuje się szczegółowo rodzaj robót, ich ilość i wymiary, sposób wykonania, terminu ukończenia, warunki wypłat należności, kary za zwłokę w robotach itp.

Delegat wspólnie z kierownikiem budowy czuwa nad ścisłym wypełnieniem zobowiązań kontraktowych, stosując w razie potrzeby rygory przeciw przedsiębiorcom, o czem Wydział krajowy zawiadamia.

W miarę postępu robót i dostaw wykonanych na podstawie umów i akordów, może delegat udzielać przedsiębiorcom częściowych wypłat na poczet należności, przyczem jednak z każdorazowej sumy należności potrącać należy przynajmniej 5% na ratę kolaudacyjną.

Kolaudację przeprowadzają:

a) gdzie chodzi o częściowe, lub też w zupełności wykonane, lecz 500 zł. nie przynoszące roboty i dostawy, kierownik budowy i delegat przy ewentualnej interwencji inżyniera delegowanego przez Wydział krajowy.

b) jeżeli chodzi o roboty i dostawy w zupełności wykonane powyżej 500 zł. komisya przeprowadzająca coroczną kolaudację (§. 19. instrukcyi).

Odbioru dokonywają delegat i kierownik budowy, w którym to celu ma być sporządzony akt kolaudacyjny, podpisany przez odbierających robotę i przedsiębiorcę.

§. 17.

Dla uwidocznienia postępu budowy prowadzi inżynier dziennik budowy, w którym oprócz wykonanych w każdym tygodniu robót i dostaw, mają być zamieszczone następujące daty:

1. stan powietrza;
2. stan wody w rzece, w którym to celu w pobliżu placu budowy należy ustawić tymczasowy wodoskaz;
3. liczba robotników według poszczególnych kategorii, oraz ilość fur;
4. oznaczenie miejsc, w których wykonują się roboty, oraz opisanie przeprowadzonych robót, tudzież początek i koniec robót;
5. odbiór materiałów budowlanych;
6. wszystkie momenty i wydarzenia, które mogą mieć wpływ na budowę, szczególnie zaś opis szkód wyrządzonych wielką wodą;
7. polecenie ustne lub pisemne wydane przedsiębiorcom lub dostawcom;
8. uwagi poczynione przez delegowanego od czasu do czasu przez Wydział krajowy dla kontroli technicznej inżyniera.

Dziennik budowy ma być z końcem każdego tygodnia zamknięty, przedsiębiorcy do przejrzania udzielony, tudzież przez tegoż podpisany po ewentualnem wciągnięciu do dziennika podniesionych przez niego zarzutów.

§. 18.

Tak administracyi państwa jak i stronom interesowanym (wydziałowi spółki) przysługuje prawo, przekonywać się każdego czasu za pośrednictwem swych organów technicznych, względnie delegatów o postępie robót i jakości wykonania.

W tym celu znajdujące się na miejscu, a zajęte wykonaniem robót organa Wydziału krajowego są obowiązane udzielić wszelkich żądanych wyjaśnień tak delegatom Administracyi państwa, jak i spółki wcduej.

§. 19.

Z końcem każdego rocznego okresu budowy ma zażądać kierownik budowy kolaudacyi robót, którą przeprowadza komisya, składająca się:

- a) z technika delegowanego przez Namiestnictwo, tudzież technika Wydziału kraj.;
- b) z delegata Wydziału krajowego i kierownika budowy;
- c) z delegata stron interesowanych, względnie wydziału spółki.

Z tych członków komisji mają jednak tylko technicy pod a) wymienieni głos rozstrzygający.

Komisya ogląda i bada wykonywane roboty w ogólności, szczegółową zaś kolaudacyą wykonanych robót przeprowadzają wspólnie technicy pod a) wymienieni.

Koszta kolaudacyi pokrywa fundusz budowy.

Protokół kolaudacyjny, zbadany przez Wydział krajowy i Namiestnictwo, udziela się do wiadomości Ministerstwa rolnictwa, a dopiero wtedy, kiedy ze strony tego Ministerstwa nie będą podniesione zarzuty, nastąpić może wypłata przedsiębiorcom zatrzymanych rat kolaudacyjnych.

§. 20.

Kierownik budowy zajmie się po upływie każdorocznego okresu budowy, wypracowaniem sprawozdania dorocznego z czynności budowlanej, które ma wykazać rezultaty robót, wartość budowy obliczoną na podstawie wykazów bryłowości i analizy cen jednostkowych tudzież inne ważniejsze spostrzeżenia co do budowy. Sprawozdanie to przedstawi Wydział krajowy za pośrednictwem Namiestnictwa Ministerstwu rolnictwa.

§. 21.

Ostateczne zarachowanie w księgach wszystkich dochodów i wydatków funduszu budowy prowadzi Wydział krajowy za pośrednictwem swego oddziału rachunkowego, z końcem każdego roku, a najdalej do 1. marca następnego roku udziela Namiestnictwu zamknięcie rachunków, a na żądanie tegoż zezwala na wglądnięcie w rachunki szczegółowe.

Odpis zamknięcia rachunkowego udziela Wydział krajowy także wydziałowi spółki, oraz delegatowi i kierownikowi budowy.

Jeżeli w przeciągu dwóch miesięcy ani Namiestnictwo, ani wydział spółki nie podniosą zarzutów, uważa się rachunek za przyjęty.

Zarzuty podniesione usprawiedliwia Wydział krajowy przedstawieniem stanu rzeczy i motywów, w razie zaś, gdyby te nie skutkowało, przedkłada sprawę do rozstrzygnięcia Ministerstwu rolnictwa.

§. 22.

Pod względem rachunkowym obowiązuje zatwierdzona przez Ministerstwo rolnictwa instrukcyja rachunkowa, wydana dla krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych z dnia 18. listopada 1887, Dz. u kr. Nr. 68.

Lwów, dnia 1892.

C. k. Namiestnik:

Badeni w. r.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Członek Wydziału krajowego:

Wereszczyński w. r.

O d p i s

odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 26. listopada 1892 L. 93259 do
Wydziału krajowego.

Zwracając nadesłane szacownemi odezwami Świetnego Wydziału krajowego z 26. września 1892 l. 19.648 i l. 19.649 i co do istoty rzeczy równobrzmiące projekty rozporządzeń wykonawczych do ustaw o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Skawy i w dorzeczu Stryja w powiecie turczańskim oznajmia się Świetnemu Wydziałowi krajowemu w skutek re-skryptu wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z 8. listopada 1892 l. 18661 co następuje: Przy układaniu powyższych projektów przyjęto w ogólności za podstawę normy, zawarte w wydanych dla regulacji rzek w Galicyi przepisach wykonawczych. Ponieważ jednak wspomniane zabudowania potoków mają być wykonane nie przez organa kraju, lecz przez organa c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowania potoków górskich, przeto musi być przyjętą za podstawę wydać się mających dla nich rozporządzeń wykonawczych wydana dla tych organów przez c. k. Ministerstwo rolnictwa instrukcyja służbowa (rozporządzenie c. k. Ministerstwa rolnictwa z 2. września 1888 zeszyt XIV. zbioru ustaw, rozporządzeń i obwieszczeń dla zakresu służbowego Ministerstwa rolnictwa) w której wyszczególniono dokładnie obowiązki organów, zatrudnionych przy zabudowaniu potoków górskich.

Wskutek tego nie mogło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zatwierdzić wymienionych u wstępu projektów i przesłało wypracowany w c. k. Ministerstwie rolnictwa na zasadach przyjętych przy tego rodzaju zabudowaniach w innych krajach koronnych nowy projekt rozporządzenia wykonawczego dla zabudowania w powiecie turczańskim, który z odpowiedniami zmianami co do przedmiotu przedsiębiorstwa i czasu budowy może być zastosowany także do zabudowań w dorzeczu Skawy.

W projekcie tym nie umieszczono proponowanego przez Świetny Wydział krajowy ustanowienia własnego stałego delegata, ponieważ nie ma do tego dostatecznego powodu i nie reflektowano też na połączone z tem wydatki przy sporządzeniu kosztorysów budowy.

Również nie może być przedmiotem rozporządzenia wykonawczego zamierzone przez Świetny Wydział krajowy wzbronienie stawiania wszelkich z projektem sprzecznych budowli wodnych, ponieważ ewentualne zarządzenia tego rodzaju mogą być wydane tylko po przeprowadzeniu wskazanego w §. 11 do 16 ustawy z 30. czerwca 1884 dz. p. p. Nr. 117 dochodzenia które i w niniejszym wyładku przed rozpoczęciem budowy koniecznie przeprowadzone być musi.

C. k. Namiestnictwo ma przeto zaszczyt upraszać Świetny Wydział krajowy o przyjęcie wspomnianego przez Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zaleconego projektu rozporządzeń wykonawczych dla zabudowania potoków górskich w powiecie turczańskim i w dorzeczu Skawy.

Jeżeli Świetny Wydział krajowy przychyli się do tego projektu, to wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa poleci przemyskiej seceyi oddziału dla zabudowania potoków górskich, aby celem wdrożenia wspomnianego wyżej dochodzenia porozumiała się ze Świetnym Wydziałem krajowym.

Przytem poleciło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zwrócić uwagę Świetnego Wydziału krajowego, że dla zaoszczędzenia niepotrzebnych kosztów poruczano dotąd we wszy-

stkich tego rodzaju wypadkach przy komisyjnych dochodzeniach zastępstwo przedsiębiorstwa (a więc w obecnym wypadku kraju) organom oddziału leśno-technicznego dla zabudowania potoków górskich.

Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa nadmienilo wreszcie, że jeżeli rokowania co do wymienionych wyżej zmian projektów rozporządzeń wykonawczych w stosowny sposób przyspieszone zostaną, to mogłoby dochodzenie wskazane w §§. 11 do 16 ust. z 20. czerwca 1884 dz. p. p. Nr. 117 prawdopodobnie jeszcze w ciągu zimy być ukończone, natomiast nie możnaby budowy samej już w tym roku z powodu spóźnionej pory rozpocząć.

Załączając odpis z. nadesłanego przez c. k. Ministerstwo rolnictwa projektu rozporządzenia wykonawczego do ustawy o zabudowaniu potoków w dorzeczu Stryja w powiecie turezańskim c. k. Namiestnictwo uprasza uprzejmie Świetny Wydział krajowy o spieszne oznajmienie powziętego w tej sprawie postanowienia.

D. j. w.

Alegat 5. do sprawozdania Wydziału krajowego l. 16.867/93.

O d p i s

odezwy Wydziału krajowego z dnia 6. grudnia 1892 L. 59.780 do c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Przy zwrocie załączników z. szacownej odezwy z dnia 26. listopada r. b. L. 93.259 mamy zaszczyt oznajmić Świetnemu c. k. Namiestnictwu, że przy układaniu projektów rozporządzeń wykonawczych do ustaw o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja i Skawy znaną była Wydziałowi krajowemu instrukcja służbowa c. k. leśno-technicznego oddziału dla zabudowania potoków dzikich z dnia 2. września 1888 l. 12.146 Wydział krajowy jednak w projektach rzeczonych rozporządzeń wykonawczych nie uważał za właściwe odstępować od przepisów obowiązujących już dla analogicznych przedsiębiorstw melioracyjnych o ile te przepisy w praktyce odpowiednimi się okazały, a to z dwóch powodów: naprzód ponieważ tak przy wyższych zabudowaniach potoków górskich jak i dotychczasowych przedsiębiorstwach melioracyjnych zamierzone są prawie identyczne roboty przeważnie techniczno budowlane (roboty ziemne, ciesielskie, murarskie, kamieniarskie i t. p.) powtóre zaś ponieważ §. 40. przytoczonej instrukcji służbowej wyraźnie wspomina o dopuszczalności zmian i uzupełnień przepisów tej instrukcji w tych wypadkach gdzie rządowe organa leśno-techniczne wykonywać mają roboty nie pod zarządem Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa, lecz pod kierunkiem Wydziałów krajowych, komisij specjalnych i t. p. jak to właśnie przy zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja i Skawy ma miejsce.

Jakkolwiek proponowane przez Wydział krajowy rozporządzenia wykonawcze szczegółowo określają sposób przeprowadzenia przedsiębiorstw i prawdopodobnie nie nastęrczyłyby żadnych wątpliwości przy interpelacji, to jednak dla przyspieszenia sprawy Wydział krajowy zgadza się na kodyfikację tych rozporządzeń według projektu Wysokiego c. k. Ministerstwa

rolnictwa, żądając wszakże w interesie ekonomicznego przeprowadzenia robót następnych zmian, względnie uzupełnień w tym projekcie.

1. ustanowienia delegata dla prowadzenia kasowości oraz informowania kierownika budowy co do cen miejscowych.

2. poruczenia kontroli technicznej i kolaudacji organom technicznym Świątelnego c. k. Namiestnictwa, zamiast organom Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa.

3. pokrywania kosztów kontroli technicznej przez fundusze budowy.

Na poparcie tego żądania pozwala sobie Wydział krajowy przytoczyć następujące względy:

ad 1 Potrzebę ustanowienia delegata obeznanego z miejscowymi stosunkami i cenami zwłaszcza dla robót własnego zarządu miał już zaszczyt Wydział krajowy wykazać w tutejszej odezwie z dnia 26. stycznia rb. l. 2.291. Pominawszy już tą okoliczność, że w porządnej administracji kasowość powinna być oddzieloną od kierownictwa budowy, Wydział krajowy pozwala sobie zwrócić uwagę Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa, że jeżeli pomoc delegata okazała się pożyteczną dla budowy prowadzonej przez techników krajowego biura melioracyjnego, którzy ukończyli pięcioletni Wydział inżynierii i dokładnie są obeznanymi z robotami budowlanymi, to tem więcej pomoc ta będzie wskazaną dla robót prowadzonych przez techników lasowych którzy ukończyli trzyletnią sekcją lasową w c. k. Akademii rolniczej i zaledwie mieli sposobność przyswoić sobie podstawowe wiadomości techniczne, wcale zaś nie słuchali fachowych nauk inżynierskich.

Jako przykład dość tu przytoczyć zabudowanie jarów w Firlejowie i Kleszczównie (w dorzeczu Gniłej Lipy) prowadzone przez technika lasowego bez udziału delegata gdzie płacono robotnika 70% wyżej cen opłacanych przez technika krajowego przy wykonaniu regulacji, a materiał drzewny 114% wyżej tych cen, z drugiej zaś strony rozpoczęte w październiku i listopadzie rb. zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Białej, gdzie obok technika lasowego fungował także delegat Wydziału krajowego, c. k. zarządca domen i lasów w Smietnicy, a gdzie osiągnięto dość umiarkowane ceny robocizny w porównaniu z kosztorysem jak n. p. płacą dzienną robotnika w kwocie od 20 do 60 ct. (w kosztorysie preliminowano 80 ct. do 1 zł.) 1 m. wykopu po 20 ct. (w kosztorysie 32 ct.) wyrób 100 palików za 60 ct. (w kosztorysie 1 zł. 50 ct.) koszta 1 metra bieżącego płotka w kwocie 8,1 ct. (w kosztorysie 25 ct.) i t. p.

Co się tyczy objekeyi Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa, że przy sporządzeniu kosztorysu nie reflektowano na wydatki połączone z funkcyonowaniem stałego delegata, Wydział krajowy pozwala sobie nadmienić, że również i w kosztorysach będących w toku przedsiębiorstw melioracyjnych nie preliminowano na ten cel osobnej kwoty, mimo to jednak ustanowienie delegata nie wpłynęło wcale na podwyższenie kosztów budowy, gdyż delegat posiadający zazwyczaj kasę ogniotrwałą podnosi znaczniejsze zaliczki na budowę (około 5.000 zł jednorazowo), wskutek czego odpada potrzeba częstych dojazdów do urzędów podatkowych po odbiór zaliczek. Natomiast gdyby kierownik budowy, który najczęściej znajduje pomieszczenie w lichych chatkach lub baraku i nie posiada pewnego schowku, miał podnosić te zaliczki, musiałby w miarę odbywających się wypłat, a przynajmniej raz na miesiąc dojeżdżać do urzędu podatkowego, co jużby było połączeniem ze znacznie większymi wydatkami, a przytem stratę czasu, jaki mógłby być produktywniej użytem do nadzoru robót.

ad 2). W §. 9. projektu rozporządzenia wykonawczego Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa zamieszczono postanowienie, wedle którego Wydziałowi krajowemu i Ministerstwu rolnictwa, przysługuje prawo kontroli robót za pośrednictwem delegowanych w tym celu organów. Z uwagi, że wedle dotychczasowych instrukcyj i rozporządzeń wykonawczych kontrolę techniczną wykonywało Świątelnie ek. Namiestnictwo a przytem organa techniczne Świątelnego c. k. Namiestnictwa dokładnie są obeznane z cenami i stosunkami miejscowymi, Wydział krajowy

uprasza o wprowadzenie do wymienionego §fu tej zmiany, aby wyraz „dem Ackerbau-Ministerium“ zastąpić słowem „der Statthalterei“. Z tego samego powodu byłoby pożądanem poruczenie kolaudacyi organom technicznym Świątynnego ok. Namiestnictwa (§. 13. rozp. wykon).

ad 3). Według drugiego ustępu §. 9. projektu rozporządzenia Wys. ok. Ministerstwa rolnictwa koszta kontroli technicznej nie mogą obciążać funduszu budowy, a więc musiałyby być pokryte przez ok. skarb państwa i fundusz krajowy.

Z dotychczasowego jednak doświadczenia okazuje się, że jak długo Wysokie ok. Ministerstwo rolnictwa przy innych krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych nie dozwalało pokrywać tych kosztów z funduszy budowy, kontrola techniczna ze strony Rządu wcale nie była wykonywana, ze strony zaś Wydziału krajowego ze względów finansowych ograniczała się do minimum. Ażeby więc kontrola ta była częściej i skuteczniejszą, byłoby pożądanym pokrywać koszta inspekcji z funduszy budowy także przy robotach górskich podobnie jak to już za zezwoleniem Wys. Ministerstwa rolnictwa ma miejsce przy regulacjach wód prowadzonych przez Wydział krajowy.

Alegat 6. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 16.867/93.

O k ó l n i k

Wydziału krajowego z dnia 1. czerwca 1892 do wszystkich Wydziałów powiatowych.

W załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892 między innymi następujące uchwały:

Sejm uznaje potrzebę energicznej i przyspieszonej akcji w sprawie melioracji rolnych a w szczególności drenowania i nawodniania gruntów, oraz poleca Wydziałowi krajowemu ażeby:

a) rozciągnął ulgi przyznane uchwałą sejmową z dnia 27. września 1882 w sprawie projektowania i wykonania zbiorowych melioracji gruntowych w miarę możliwości także na melioracje podejmowane przez poszczególnych właścicieli gruntów, bez względu na przestrzeń do melioracji przeznaczoną;

b) urządził stopniowo 10 ekspozytur biura melioracyjnego w okolicach, gdzie grunta melioracji potrzebują, przedewszystkiem zaś otworzył z początkiem roku 1893 ekspozyturę tego biura w Kołomyi, technikom biura centralnego poruczył wyłącznie projektowanie i wykonywanie melioracji lokalnych we wschodniej części kraju;

c) subwencyonował fabryki rurek drenowych z krajowej dotacyi melioracyjnej i udzielał im pomocy technicznej, zasilał je pożyczkami z krajowego funduszu przemysłowego, oraz wyjednał subwencyonowanie tych fabryk z państwowej dotacyi melioracyjnej;

d) urządził krajowe składy narzędzi drenarskich przy ekspozyturach biura melioracyjnego;

e) poczynił stosowne kroki, aby dla transportu rurek drenowych na kolejach galicyjskich udzielono pod względem taryfy przewozowej jak najdalej idących ulg.

f) zarządził publikacją doświadczeń zebranych przez biuro melioracyjne w czasie rzynastoletniej działalności tego biura, oraz osiągniętych przy tem rezultatów.

Przyznane pod a) ulgi wejdą w życie z dniem 1. stycznia 1893.

Uchwały powyższe podajemy do wiadomości Wydziału powiatowego z tem nadmienieniem, że począwszy od 1. stycznia 1893 Wydział krajowy udzielać będzie w miarę możności bezpłatnej pomocy technicznej kraj. biura melioracyjnego do zdjęć, projektowania, wytyczenia i kontroli robót melioracyjnych także poszczególnym właścicielom gruntów, którzy obowiązani będą opłacać tylko utrzymywanych przez kraj dozorców melioracyjnych.

Zarazem polecamy Wydziałowi powiatowemu, ażeby w porozumieniu z tamtejszą Radą oddziału c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, względnie okręgowem Towarzystwem rolniczem przedłożył Wydziałowi krajowemu opinią, która miejscowość nadawałaby się do założenia fabryki drenów ze względu na istniejącą już cegielnię, zapas dobrej gliny, tudzież znaczniejszy obszar gruntów wymagających drenowania w danej okolicy, oraz czy właściciel gruntu na którym miałyby być założoną fabryka drenów, zobowiąże się dostarczać rolnikom okolicznym rurek drenowych po kosztach produkcji.

Przyznane w uchwale pod c) subwencye ograniczać się będą do bezpłatnego dostarczenia właścicielom pras drenarskich i krajaczów (malakserów), na wybudowanie zaś suszarni i pieców do wypalania rurek, udzielane będą pożyczki z krajowego funduszu przemysłowego. Nadto pokrywać będzie fundusz krajowy kosztą analizy glin przeznaczonych do wyrabiania rurek oraz kosztą pomocy technicznej przy budowie pieców.

Odnośne wnioski zechce Wydział powiatowy przedłożyć najdajej do 15. sierpnia rb., ażebyśmy na tej podstawie mogli wyjednać u Wys. Sejmu potrzebną dotację na rok. 1893.

D. j. w.

Instrukcja służbowa

dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym.

I. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Zakres działania biura. Do zakresu działania krajowego biura melioracyjnego należy:

1. inicjowanie, projektowanie, wykonywanie i nadzór regulacji wód niespławnych, tudzież ulepszeń gruntów za pomocą osuszenia i nawodnienia;
2. konserwacja i nadzór wykonanych przy pomocy funduszu krajowego przedsiębiorstw melioracyjnych;
3. ulepszenie podziału pól i komasacja gruntów wraz z zakładaniem dróg polnych;
4. udzielanie fachowych opinii w sprawach podpadających pod postanowienia ustawy wodnej;
5. zakładanie, utrzymywanie i ewidencja krajowych stacyj ombrometrycznych i wodoskazowych, tudzież przeprowadzanie studyów hydrometrycznych na rzekach niespławnych.

§. 2.

Skład biura. Do sprawowania czynności w ustępie 2, 3, 4 i 5, §-fu 1. wymienionych, tudzież projektowania, wykonywania i nadzoru melioracji publicznych powołaniem jest przede wszystkim biuro centralne przy Wydziale krajowym, które się składa z dyrektora i odpowiedniej liczby fachowo uzdolnionych urzędników.

Projektowaniem, wykonywaniem i nadzorem robót melioracyjnych, przeprowadzanych przez poszczególnych właścicieli gruntów zajmują się, o ile Wydział krajowy odmiennie nie postanowi, ekspozytury biura melioracyjnego, których liczbę i miejsce urzę-

dowania ustanawia Sejm na wniosek Wydziału krajowego.

Kierownictwo ekspozytur biura melioracyjnego porucza Wydział krajowy obznajomionym z techniką melioracyjną urzędnikom biura, którym w miarę potrzeby przydziela się odpowiednią liczbę sił technicznych i dozorców melioracyjnych.

Bliższe postanowienia co do kwalifikacji urzędników biura melioracyjnego zawiera §. 6. uchwalonego przez Sejm etatu tego biura.

§. 3.

Stosunek służbowy urzędników biura i ekspozytur. Wszyscy urzędnicy biura melioracyjnego podlegają pod względem służbowym i dyscyplinarnym Wydziałowi krajowemu a w szczególności członkowi Wydziału krajowego, któremu biuro jest przydzielone (§. 19. ustawy służby krajowej).

Bezpośrednim przełożonym urzędników tego biura po myśli §. 24. instrukcyi dla Wydziału krajowego jest dyrektor, który przydziela im prace i czuwa nad ich wykonaniem.

Personal pomocniczy ekspozytur podlega bezpośrednio ich kierownikom.

§. 4.

Komisye, urlopy i przeszkody służbowe. Dyrektor biura, zarówno jak i kierownicy ekspozytur winni donieść Wydziałowi krajowemu o każdorazowym opuszczeniu siedziby urzędowej w celach służbowych, podobnie jak i o powrocie.

Urlopów do dni ośmiu w ciągu tego samego roku kalendarzowego, udzielać może urzędnikom biura centralnego i kierownikom ekspozytur przełożony Członek Wydziału krajowego, personalowi zaś ekspozytur ich kierownicy przy równoczesnem zawiadomieniu Wydziału krajowego.

Urlopów na czas dłuższy udziela Wydział krajowy.

W razie choroby lub przeszkody w służbie (powołania do ćwiczeń wojskowych) winien urzędnik zawiadomić natychmiast swego przełożonego, a na żądanie lub w razie dłuższej choroby, wykazać się świadectwem lekarza (§. 20. ustawy służby krajowej).

§. 5.

Korespondencya. Centralne biuro melioracyjne nie koresponduje ani ze stronami, ani z władzami; lecz wszelkie podania bezpośrednio do niego nadchodzące załatwia Wydział krajowy (§. 56. instrukcyi dla Wydziału krajowego).

Natomiast kierownicy ekspozytur i urzędnicy przeznaczeni do prowadzenia budowy korespondują bezpośrednio z władzami i stronami w obrębie kraju, przyczem w obec krajowych władz centralnych używać mają formy sprawozdań i intytlucyi „wysoki“, w obec innych zaś władz formy odezw i intytlucyi „światny“.

§. 6.

Manipulacja wewnątrzna ekspozytur i kierowników budowy. Wszystkie pisma nadchodzące do ekspozytur i kierowników budowy, zarówno jak i od nich wychodzące na skutek własnej inicjatywy (przypomnienia urzędowe), mają być zaciągane do protokołu podawczego, który dla każdego roku kalendarzowego ma być otwartym z dniem 1. stycznia, a zamkniętym z dniem 31. grudnia.

Co się tyczy załatwiania ekshibitów, ekspedycyowania i rejestrowania należy się zastósować do odnośnych przepisów instrukcyi służbowej dla manipulacji wewnętrznej Wydziału krajowego z dnia 14. września 1866.

§. 7.

Urządzenie lokalów urzędowych, zaopatrzenie w przyrządy i rekwizyta. Przedmioty potrzebne do urządzenia lokalów urzędowych ekspozytur, nie mniej też potrzebne do zdjęć i wykonania robót, instrumenty i przyrządy zakupuje Wydział krajowy na wniosek dyrektora biura względnie kierowników ekspozytur.

Z końcem roku winni przedłożyć kierownicy ekspozytur, zarówno jak i urzędnicy biura centralnego, inwentarz wszystkich przedmiotów do użytku im oddanych wraz z podaniem wartości.

Do odpisania zużytych przedmiotów inwentarza potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego.

Na utrzymanie lokalów urzędowych, tudzież obsługę, opał i oświetlenie otrzymują kierownicy ekspozytur ryczałt przez Sejm uchwalony.

Potrzeb rysunkowych i kancelaryjnych dostarcza ekspozyturom Wydział krajowy.

§. 8.

Dyety, koszta podróży i dodatki budowlane. Co do wymiaru dyet i kosztów podróży przy zdjęciach i nadzorze robót publicznych, zarówno jak i prywatnych obowiązują przepisy wydane przez Sejm uchwałą z dnia 15. października 1881, a mianowicie:

a) wysokość dyet wynosi:

1. dla urzędników z płacą stałą 1.500 zł. i wyżej po 5 zł. na dzień;

2. dla urzędników z płacą stałą 1.000 zł. aż do 1.500 zł. po 4 zł. dziennie;

3. dla wszystkich innych urzędników i elewów po 3 zł. dziennie;

b) koszta podróży należą się dla wszystkich urzędników biura i elewów w wysokości należności II. klasy za jazdę koleją żelazną, lub I. klasy za jazdę statkiem parowym, przy podróży zaś końmi w wysokości 13·2 ct. za każdy kilometr, oprócz wynagrodzenia za myto.

Przy komisjach, które prawdopodobnie przez jeden miesiąc w jednym miejscu potrują, może Wydział krajowy zamiast dyet oznaczyć z góry pewien ryczałt (§. 11. uchwały Sejmowej z dnia 15. października 1881).

W czasie prowadzenia budowy przy przedsiębiorstwach ustawowych, korzystających z pomocy skarbu państwa i kraju, otrzymując kierownicy robót zamiast dyet i kosztów podróży w obrębie pola roboczego miesięczne dodatki budowlane, których wysokość normują instrukcje i rozporządzenia wykonawcze wydawane w myśl postanowień specjalnych ustaw melioracyjnych przez Wydział krajowy w porozumieniu z Administracją państwa.

II. Postanowienia szczegółowe.

§. 9.

Projekowanie i wykonanie robót publicznych.

Przy zdjęciach i projektowaniu melioracji publicznych, które mają korzystać z zasiłków państwowego funduszu melioracyjnego, winno biuro melioracyjne zastosować się ściśle do przepisów rozporządzenia Ministerstwa rolnictwa wydanego w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych dnia 18. grudnia 1885 (Dz. p. p. Nr. 1. ex 1886).

Bliższe postanowienia co do prowadzenia budowy przy melioracjach publicznych zawierają specjalne instrukcje i rozporządzenia wydane lub ułożone się mające przez Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 10.

Pomoc techniczna dla melioracji prywatnych.

W miarę przyzwolonych przez Sejm funduszków, oraz sił dyspozycyjnych ekspozytur biura melioracyjnego udziela Wydział krajowy bezpłatnej pomocy technicznej, poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania wytyczania i kontroli robót melioracyjnych.

Koszta podróży koleją żelazną do najbliższej stacji i z powrotem, tudzież dyety urzędnika technicznego pokrywa w myśl uchwały Sejmowej z dnia 6. kwietnia 1892 fundusz krajowy.

Natomiast strony interesowane obowiązane są:

a) opłacać przyjętych przez urzędnika do zdjęć robotników (w liczbie od 3 do 5), z których jeden dla przyspieszenia roboty może być figurantem stałym lub uczniem krajowego kursu dozorców melioracyjnych;

b) dostarczyć potrzebnych do pomiarów palików, oraz podwód tak ze stacji kolejowej do miejsca zamieszkania i z powrotem, jak i z miejsca zamieszkania do pola roboczego i napowrót, jeżeli pole robocze znajduje się w odległości kwadransa drogi (§. 11. alegatu H. ustawy służby krajowej);

c) pokrywać wynagrodzenie i koszta utrzymania dozorca melioracyjnego przeznaczonego przez kierownika ekspozytury do wykonania zaprojektowanych robót.

W razie, gdyby właściciel gruntu nie dopełnił obowiązku pod a, b, określonego i przez spowodowanie zwłoki narażał fundusz krajowy na niepotrzebne wydatki, urzędnik biura melioracyjnego przerwać ma swą czynność i donieść o tem Wydziałowi krajowemu; właściciel zaś gruntu obowiązany będzie wynikię stąd koszta komisyjne zwrócić funduszowi krajowemu.

§. 11.

Warunki udzielania bezpłatnej pomocy technicznej dla melioracji prywatnych. Bezpłatnej pomocy technicznej do projektowania i wykonania melioracji prywatnych w granicach §. 10. niniejszej instrukcyi określonych, udziela Wydział krajowy pod następującymi warunkami:

1. rentowność zamierzonej przez właściciela melioracyi ma być stwierdzoną przez kierownika właściwej ekspozytury biura melioracyjnego, ewentualnie także przez znawcę agronomicznego;

2. właściciel gruntu żądający bezpłatnej pomocy technicznej biura melioracyjnego winien złożyć pisemną deklaracyą, mocą której zobowiąże się zwrócić funduszowi krajowemu koszta zdjęć (dyety i koszta podróży urzędnika technicznego), oraz unormowaną w instrukcyi z dnia 20. grudnia 1878 l. 57.740 ex 1878 takseą za projekt, jeżeli w przeciągu trzech lat od dnia otrzymania planów nie przystąpi do wykonania zaprojektowanych robót.

Unormowana w powołanej instrukcyi taksa za projekt wynosi:

za przestrzeń do 5 morgów włącznie po 2 zł.
za następnych 5 morgów od 6—10 włącznie po 60 ct.
" " 10 " " 11—20 " " 50 "
" " 30 " " 21—50 " " 40 "
" każdy dalszy morg po 30 "

§. 12.

Instruowanie i wnoszenie podań o pomoc techniczną.

Właściciele gruntów chcący korzystać z pomocy technicznej biura melioracyjnego do zaprojektowania robót melioracyjnych, winni wnieść za pośrednictwem właściwej ekspozytury do Wydziału krajowego podanie, w którym mają zamieścić deklaracyą, że się poddają postanowieniom niniejszej instrukcyi, a w szczególności przepisom §§. 10. i 11., oraz wykazać:

1. obszar i rodzaj kultury gruntu, na którym ma być wykonana melioracya;
2. wadliwości gruntu, które mają być przez melioracyą usunięte, oraz oczekiwane z melioracyi korzyści, które to okoliczności mogą być udowodnione opinią fachowego agronoma;
3. odpowiedni ze względu na zagospodarowanie gruntu czas, w którym zdjęcia mają być wykonane.

W podaniach o udzielenie pomocy technicznej do wykonania zaprojektowanych już przez biuro robót melioracyjnych, należy tylko podać obszar gruntu, na którym melioracya w danym roku ma być przeprowadzoną, oraz termin zamierzonego rozpoczęcia robót.

Na uwzględnienie liczyć mogą tylko te podania, które najdalej do końca lutego każdego roku będą wniesione.

§. 13.

Program robót.

Najpóźniej do 15. marca każdego roku winni ułożyć kierownicy ekspozytur na podstawie wniesionych podań program robót i takowy przedłożyć Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

W programie tym mają być szczegółowo wymienione:

Objekty melioracyjne (obszar gruntu, rodzaj melioracyi i t. p.), następstwo robót, czas potrzebny do wykonania roboty (zdjęcia, wytyczenia lub kontroli) oraz funkcjonaryusze ekspozytury, którzy te roboty mają wykonać, względnie nadzorować.

Przedewszystkiem mają być uwzględnione w pro-

gramie te zgłoszenia, które mają na celu wykonanie zaprojektowanych już przez biuro melioracji, zresztą należy zachować porządek, w jakim podania bądź to do Wydziału krajowego, bądź też do ekspozytur wpływały, o ile ten porządek da się pogodzić z podanymi przez strony terminami.

Przytem należy także baczyć, ażeby roboty na gruntach położonych w sąsiedztwie były wykonane w bezpośrednim następstwie, a to celem możliwego zredukowania kosztów podróży i uniknięcia niepotrzebnych wydatków.

§. 14.

Projekty melioracji prywatnych. Projekty sporządzone przez ekspozytury biura melioracyjnego, mają być przedkładane do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu, który takowe przesyła stronom wraz z obliczeniem kosztów poniesionych przez fundusz krajowy i takse za projekt, przy równoczesnem powołaniu się na postanowienie ustępu 2. §. 11. niniejszej instrukcyi.

Przed rozpoczęciem robót wręczyć ma strona zatwierdzony projekt właściwej ekspozyturze, gdzie takowy ma być stale przechowanym dla ewentualnego zużytkowania przy konserwacyi wykonanej melioracyi.

§. 15.

Zaliczki i partykularze. Z początkiem corocznej kampanii roboczej żądać ma kierownik ekspozytury odpowiedniej zaliczki na pokrycie kosztów podróży i dyet dla wykonania robót programem objętych.

Partykularze kosztów podróży i dyet wraz z dziennikami czynności w których ma być dokładnie wykazany rozmiar wykonanej roboty, przedkładać mają kierownicy ekspozytur z upływem każdego miesiąca Wydziałowi krajowemu do sprawdzenia.

W razie, jeżeli rozmiar przeprowadzonych zdjęć jest niezadowolniający, lub przerwa w czynności nie została dostatecznie usprawiedliwioną, przysługuje Wydziałowi krajowemu prawo zredukowania należności z tytułu dyet.

Przy wykonaniu zaprojektowanych robót dopuszczalną jest z reguły tylko dwukrotna obecność urzędnika technicznego na polu roboczem: raz dla wytyczenia i niwelacyi, powtórnie dla kontroli i odebrania robót.

III. Postanowienie końcowe.

§. 16.

W sprawach nieprzewidzianych niniejszą instrukcją obowiązuje urzędników biura melioracyjnego ustanova służby krajowej wraz z wydanymi przez Sejm i Wydział krajowy późniejszymi przepisami.

Postanowienie §. 27. ustanowy służby krajowej, które w pewnych wypadkach dopuszcza uboczne zatrudnienia dla urzędników krajowych, ogranicza się jednak o tyle, że urzędnikom biura melioracyjnego nie wolno przedsiębrać na własną rękę robót w §. 1. niniejszej instrukcyi wskazanych.

Lwów dnia 28. marca 1893.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Marszałek krajowy:
Sanguszko, w. r.

Członek Wydż. kraj.
Wereszczyński, w. r.